చందాదారులకు గమనిక

* శ్రీ రామకృష్ణప్రభ (ఆధ్యాత్మిక మాసపత్రిక) ప్రతి ఇంగ్లీషునెల మొదటివారములో వెలువడును.

* సంవత్సరచందా 12 రూపాయలు.

* దీర్ఘకాలీయ చందా (35 ఏండ్లు) 150 రూపాయలు.

* దీర్ఘకాలీయ చందాదారులు (35 ఏండ్లు) కాగోరి, ఒక్కసారిగా 150 రూపాయలు చెల్లించలేనివారు, వాయిదాలపై (ప్రతిసారి పదిరూపాయలకు తక్కువగాకుండ) ఒక సంవత్సరకాలములో మొత్తము పైకమును చెల్లించవచ్చును.

* దీర్ఘకాలీయ చందా మధ్యలో మఱొకరి పేరునకు మార్చబడదు.

* ఐదు సంవత్సరములకు చందా పైకము ఒక్కసారిగా చెల్లించువారికి 10% తగ్గింపు గలదు.

* చందాదారులు కాగోరువారు ఏనెలనుండియైనను చందాదారులు కావచ్చును.

* చందాపైకమును మనియార్డర్‌ద్వారాగాని, పోస్టల్ ఆర్డర్‌ద్వారాగాని, బ్యాంక్ డ్రాఫ్ట్‌ద్వారాగాని ముందుగానే పంపవలెను.

* క్రొత్తగా చందాదారులుగా చేరువారు "క్రొత్త చందాదారుడను" అని తెలియజేయవలసినదిగా మనవి.

* చందాదారులయినవారు, తమ చందానంబరును (R. p.   .) గుర్తుంచుకొని ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములలో దానిని తెలుపవలెను.

(ప్రతినెల పోస్టుద్వారా మీ కందజేయబడు రామకృష్ణప్రభ కవరుపైనుండు మీ విలాసముమీద, మీ చందానంబరు గుర్తింపబడియుండును. గమనించగలరు.)

* మీరు వ్రాయు ఉత్తరములందు, M. O. కూపనులందు మీ విలాసమును, చందానంబరును స్పష్టముగా వ్రాయవలసినదిగా మనవి.

* మీ అడ్రసు మారినపుడు ఆ క్రొత్త విలాసమును మాకు తెలియజేయగలరు.

* ప్రత్యుత్తరమపేక్షించుచు ఉత్తరములు వ్రాయువారు, రిప్లయికార్డుగాని, తగినన్ని స్టాంపులుగాని పంపగలరు.

* రామకృష్ణమఠము, మద్రాసు-4 నుండి వెలువడు చాల పుస్తకములధరపై రామకృష్ణ ప్రభ చందాదారులకు 5 % తగ్గింపు కలదు.

మేనేజరు : శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ,
P. B. No. 635, మద్రాసు-600 004,

విడిప్రతి 120 పైసలు

శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ

విషయ సూచిక

శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభకు

చందాదారులుగా చేరండి – చందాదారులను చేర్పించండి.

ధన్యవాదాలు: తెనాలినుండి ఆళ్ళ గోపీరెడ్డి, నూజివీడునుండి ఎస్. ఎస్. రామచంద్రమూర్తి ఇప్పటివరకు చెరి నూటికి పైగా రామకృష్ణప్రభకు చందాదారులను చేర్పించినారు. పత్రికాముఖంగా వారికి మా ధన్యవాదాలు తెలుపుకొంటున్నాము.

బేలూరు రామకృష్ణమఠము–మిషన్ పల్లిమంగళ్ కార్యక్రమము

రామకృష్ణమఠము – మిషన్ స్థాపించిననాటినుండియే సేవాకార్యక్రమములను చేపట్టి చేయుచున్ననూ 1980 లో గ్రామీణ సర్వతోముఖాభివృద్ధి నుద్దేశించి "పల్లిమంగళ్" అను నూతన కార్యక్రమమును చేపట్టినది. జయరాంబాటి, కమార్పుకూరు మరియు 15 గ్రామములలో ప్రథమముగా ఈ నూతన కార్యక్రమము ప్రవేశపెట్టబడినది. వ్యవసాయం, చేపలపెంపకం, పాడిపశువులపెంపకం, కోళ్ళపెంపకం, చేనేత, టోకువ్యాపారం, కుటీరపరిశ్రమలు, A. I. కేంద్రం–ఇత్యాదులతో 392 కుటుంబాలకు ఈ కార్యక్రమము ఇప్పటివరకు విస్తరించియున్నది. మొబైల్ మెడికల్ సర్వీస్ ద్వారా 35,000 మందికి వైద్యచికిత్సకూడ ఈ కార్యక్రమం క్రింద జరిగినది. పశువైద్య సదుపాయం కూడ కల్పించబడినది. రాత్రి పాఠశాలలు కూడ నడుపబడుచున్నవి. మార్చి 16 వ తేదీన పల్లిమంగళ్ కి సంబంధించిన బాకరీని (Bakery) జయరాంబాటిలో స్వామి అభయానందజీ ప్రారంభించారు. సెక్షన్ 35 CCA ఆదాయపుపన్ను శాసనం పరిధికి చెందిన విరాళముల ద్వారా ఈ పల్లిమంగళ్ కార్యక్రమము నడచుచున్నది. మార్చి 1982 నాటికి సుమారు 6 లక్షలరూపాయలు ఈ కార్యక్రమము క్రింద వినియోగింపబడినది.

శ్రీః

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

రండి, తిరుమలకు రండి

మానవజాతిని ఉద్ధరించడానికి, భవబంధాలనుండి విముక్తులను చేయడానికి, శ్రీ మహా విష్ణువే భూమిపైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిగా అవతరించిన పుణ్యస్థలమే పావనమైన తిరుమల కొండలు. ఋషులచేత, మహాయోగులచేత స్తుతింపబడిన స్వామివారి యీ పవిత్ర స్థలము సముద్రమట్టానికి మూడువేల అడుగుల ఎత్తున, ఆంధ్రప్రదేశానికి చెందిన చిత్తూరు జిల్లాలో వున్నది. సంవత్సరము పొడుగునా చక్కటి వాతావరణముతో ఈ ప్రాంతము ఆహ్లాదము గొల్పుచుండును.

తిరుమలను చేరుటకు దగ్గరనున్న రైలుస్టేషను తిరుపతి. భారతదేశము నాలుగువైపుల నుండి తిరుపతికి భక్తులు రైలుమీద రావచ్చును. మద్రాసు, బెంగుళూరు, హైదరాబాద్ నుండి తిరుపతికి బస్సులుకూడ కలవు.

తెల్లవారుఝామునుంచి, అర్ధరాత్రివరకు బస్సులు రెండు కొండ దారుల మీదుగా మిమ్ములను తిరుపతినుండి తిరుమలకు తీసుకువెడతాయి. భక్తులు ఉదయము 6 గంటలనించి అర్ధరాత్రి 12 గంటలవరకు శ్రీ స్వామివారి దర్శనము చేసుకొనవచ్చును.

తిరుపతిలోనూ, తిరుమల కొండపైన అన్ని సౌకర్యములతోకూడివున్న దేవాలయపు ధర్మసత్రములు, అద్దె వసతిగృహములు యాత్రికుల వసతికోసం ఏర్పాటు చేయబడి వున్నాయి.

తిరుపతిలో వున్న శ్రీ గోవిందరాజస్వామి, శ్రీ కోదండరామస్వామి, శ్రీ కపిలేశ్వర స్వామివార్ల దేవాలయాలను, తిరుచానూరులోనున్న శ్రీ పద్మావతీ అమ్మవారి దేవాలయమును యాత్రికులు దర్శించవచ్చును.

మంగాపురంలోని వేంకటేశ్వరస్వామివారి ఆలయము, నారాయణవనములోని కళ్యాణవేంకటేశ్వరస్వామివారి ఆలయము, నాగలాపురంలోని వేదనారాయణ స్వామివారి ఆలయములు చూడదగిన ముఖ్య పవిత్ర స్థలములు.

స్వామివారికి మీరు చెల్లించే కానుకలు దైవకార్యాలకు, విద్యాభివృద్ధికి, సాంఘిక సంక్షేమ కార్యాలకు ఉపయోగింపబడతాయి.

మీకు కావలసిన తక్కిన వివరాలకు మాకు వ్రాయండి.

ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు,

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

ఆత్మనో మోక్షార్థం జగద్ధితాయ

సంపుటము 39 1982 - మే సంచిక 5

ప్రార్థన

దయామయ! సుఖవంతుణ్ని కావటానికి నేనేది చేయలేదనీ? వివాహం చేసుకున్నాను. బిడ్డల్ని కన్నాను. ధనం సంపాదించాను. యశస్సు కోసం, కీర్తిప్రతిష్ఠల కోసం తంటాలు పడ్డాను. పదిమందిలో 'మంచివాడు' అని అనిపించుకోవటానికి తంటాలు పడ్డాను. కాని స్వామీ, నిజం చెప్పాలంటే, సుఖం కోసం ఎంత ఎక్కువ ప్రయత్నించానో, పరిణామంలో అంతకు మించి దుఃఖం, కష్టం అనుభవించాను. మనస్సు నెక్కడ పంపినా, అక్కడెల్లా మోసపోయాను. ఆశ ఎక్కడా ఫలించలేదు. చింత, భయం, నిరాశ, విషాదము - అన్నీ పెరిగాయి. ఎక్కడా దారి కన్పించలేదు. మార్గాలన్నీ మూతబడిపోయాయి.

నీవు కరుణించావు. నీ అనుగ్రహం వల్ల, నీ చరణములను ఆశ్రయించటంలోనే తప్ప మరెక్కడ వాస్తవసుఖం లేదన్న సంగతి విదితమయింది. నీ పాదముల నాశ్రయించటానికి కాస్త ప్రయత్నించాను కూడ. ఇప్పుడుకూడా కొద్దో గొప్పో అట్టి యత్నం చేస్తుంటాను. అందువల్లే సుఖము, శాంతి, విశ్రాంతి లభిస్తున్నాయి. కాని, దేవా! పూర్వాభ్యాస కారణంగ ఈ మనసు మరల మరల విషయములందే చిక్కుకొంటున్నది. అణచటానికి యత్నిస్తాను. అణగారిపోతుంది కూడ. కాని ఆ అలవాటు మాత్రం ఈ మనసు మరిచిపోలేకున్నది. నీ చరణకమలములందు తప్ప సర్వత్రా భయమే, భయం నిండియున్నది. దుఃఖాల కడలియే ఘోషిస్తున్నది. ఇదంతా తెలిసి, అర్థం చేసుకొని, గ్రహించి కూడ మనస్సు నిన్ను తప్ప, మరోవైపు వెళ్ళటం మానకున్నది. కరుణాహృదయ! ఇంతకంటె నా మనసు యొక్క నైచ్యం ఉంటుందా?

నీవు కృపాసాగరుడవు. నన్ను గమనించకుండానే, నీ కృపావీక్షణములతో దుష్టమైన ఈ మనసును నీవైపు ఆకర్షించుకో! దీన్ని పట్టి గట్టిగా బంధించు; మరెక్కడికీ వెళ్ళకుండా కట్టివేసేయి. స్వామీ! ఇలా ఎప్పుడు జరుగుతుంది? నీ చరణకమల దర్శనమందు నా మనసు ఎప్పుడు లీనమైపోతుంది? మనోహరమైన నీ రూపదర్శనంలో చూసి చూసి ఎప్పుడు కృతార్థత నొందుతుంది.

దయామయ! ఇక ఆలసించకు. జీవనసంధ్య సమీపమందే ఉన్నది. దీనికి మునుముందుగానే నీ దివ్యజ్యోతిచేత నా జీవితాన్ని ప్రకాశింపజేయుము. సముజ్జ్వలం చేసి నీ మందిరంలోకి గొనిపొమ్ము. సదా అక్కడే నిలచియుండేలాగున వరమిమ్ము. అనుగ్రహించుము.

[గీతాప్రెస్ వారి "ప్రార్థన" అనే చిన్నపుస్తకం నుండి]

సంపాదకీయం - 8

"ఆధ్యాత్మికత అంటే ఏమిటి?" అనే విషయాన్ని స్వతంత్రంగా చెప్పడానికంటే ఉపనిషత్తు వాక్యాల వివరణరూపంలో చెబుదామని ఉంది. కాని ఆ వివరణలు చెప్పేటప్పుడు సాధ్యమైనంత వరకు భావస్వాతంత్ర్యం వహించి చెబుదామని ఉంది. గొఱ్ఱెదాటు పద్ధతిగా లేకుండ - పుస్తకాల్లో ఉన్న విషయాలనే ఒప్పజెప్పే ధోరణిగా లేకుండ ప్రసంగించాలని ఉంది. అతను అలా అన్నాడు ఇతను ఇలా అన్నాడు ఈ పుస్తకంలో ఇలా ఉంది ఆ పుస్తకంలో అలా ఉంది అని మాటి మాటికి ఇతరులు చెప్పిన వాక్యాలను ఉదాహరిస్తూ ప్రసంగం సాగించడం స్వతంత్ర ఆలోచనా రాహిత్యాన్ని సూచిస్తుంది. స్వతంత్ర భావాలతో ఐదు నిమిషాలు ప్రసంగించినా చాలు ఎంతో మేలు - ఎరవు తెచ్చుకొన్న భావాలతో గంటలకొలది ప్రసంగించడానికన్నా. ఈ రోజుల్లో ఆ పని మనం ఎందుకు చెయ్యాలి? టేప్స్, గ్రామఫోన్ రికార్డులున్నాయిగదా! పుస్తకాలవల్ల మనకు కలిగే మేలు చాల చాల తక్కువ. జీవితం నేర్పే పాఠాలే- ఆ పాఠాలు నేర్చుకోగలిగితే - మనకు చాల లాభం. పుస్తకాల వల్ల అందులోనూ మత గ్రంథాల వల్ల పరిణామం కలిగేటట్లుంటే ఎన్నడో ఈ భూలోకం స్వర్గధామం అయియుండాలి. మతగ్రంథాలు చదవనివాడు, విననివాడెవడు? అయినా ఈ లోకం ఎందుకు ఇట్లా నరకసదృశంగా ఉంది? ఆ మతగ్రంథాలు లేకపోతే ఇంకా అధోగతిగా ఉండేదనే మాట చెల్లదు. మతం పేరుతో జరిగిన అన్యాయాలు, దౌర్జన్యాలు, వంచనలు, రక్తపాతం- ఇంకే ఉద్యమం వల్ల జరగలేదు. అవి లేకపోయియుంటే లోకం కొంత మెరుగ్గానే ఉండేదనే మాట సత్యం. "తాను ఫలానా మతానికి చెందినవాణ్ణి" అనే ఒక గర్వభావం ఉంది చూడూ అది ఒకటి చాలు సత్యానికి దూరమైపోవడానికి. ఈ భావాన్ని అంటిపెట్టుకున్నవాడెవడూ ఆత్మజ్ఞాని కాలేడు - ఆత్మజ్ఞాని కాకపోవడం అనే మాట ఎందుకు లోకరీత్యా సజ్జనుడుగా కూడ కాలేడు. ఆ ఒక భావం వలన తామరతంపరగా హృదయంలో అనేక ఆసుర గుణాలు అల్లుకుంటాయి. దానివల్ల ఏ దేవుడికీ (ఆయా మతాలకు వేరువేరుగా ఒక్కొక్క దేవుడున్నాడని ఆ అజ్ఞానులనుకున్నట్లు మనం కూడ అనుకొని ఏ దేవుడికీ అని చెప్పుకున్నాం) ప్రీతి కలుగదు. మన హృదయవికాసానికి కావలసినవి ఏవి? కరుణ, నిస్వార్థత, తృష్ణారాహిత్యం, నిర్భీతి-ఇత్యాదులు. మతాలు, మతగ్రంథాలు, వాటి దేవుళ్ళు, దెయ్యాలు మనకెందుకు? మతాలన్నీ ఒకే సత్యానికి వేరువేరు దారులని ఒక ఫేషన్ మాట లోకంలో ఉంది. మతాలన్నీ అసత్యానికి దారులని మారిస్తే ఆ ఫేషన్ మాటకు ప్రయోజనం ఉంటుంది. అన్నిమతాలు ఒకే సత్యానికి బాటలు అని అనుకోవలసిన అవసరం ఎందుకొచ్చింది? తన మతం గొప్ప తక్కినవి నాసిరకం అనే భావం హృదయంలో ఉన్నందున అటువంటి భావం సరికాదనే తెలివి కూడ ప్రక్కనే ఉన్నందున - ఈ విరుద్ధభావాలకు సమన్వయం చేసుకొనే విధంగా అన్నిమతాలు ఒకే సత్యానికి చేర్చే బాటలు అని సిద్ధాంతం చేసుకుంటాడు. పరమత సహనం అలవర్చుకోవాలని భావిస్తుంటాడు. స్వమతాభిమానం ఉన్నంతవరకు ఎవడికీ పరమతసహనం అబ్బదు. పైకి ఉన్నట్లు నటించినా హృదయంలో అది లేకపోవడం ఎవడికి వాడికే తెలుసు. పరమత సహనాన్ని సంపాదించుకోడానికి ఇతర మత గ్రంథాలు పఠించడానికి కూడ పూనుకుంటాడు.

ఇంతకన్నా తెలివి తక్కువ పని మరొకటి లేదు. క్రైస్తవులను, మహమ్మదీయులను గౌరవించ దలచుకున్నవాళ్లు బైబిలు ఖురానులను చదవకుండా ఉండడమే మంచిది! నేనింతవరకు వాటిని ఒక పేజీ కూడ చదవలేదు. అన్ని మత గ్రంథాలు అసత్యాలనే భావం నాలో ఎప్పుడు ప్రవేశించిందో గాని అప్పటినుండి ఆ భావం నాకెంతో ఉపకరిస్తున్నది. మతాలను సమర్థించే పుస్తకాలు చదవడానికి ఆసక్తి పోయింది. దానివల్ల ప్రయోజనకరాలైన తక్కిన పుస్తకాలను చదివే అవకాశం బాగా ఏర్పడింది. క్రైస్తవుడని, మహమ్మదీయుడని, హిందువని—ఈ విధంగా మానవులను మనోచట్రాల్లో బిగించి చూచే సంకుచితదృష్టి పోయి మానవులను మానవులుగా మాత్రమే చూచే దృక్పథం కలిగింది. మత గ్రంథాలు చదువుతూ కాలయాపన చేయడానికన్నా కళ్లు తెరచి చుట్టూ చూస్తూ ఎన్నో విషయాలు నేర్చుకోవడం మంచిది. మన కళ్ళముందట గనిమ మీద ఒకడు నడుస్తూ జారిపడ్డాడనుకో, మనకేం తెలుస్తుంది? ఆ స్థలం జారుడుగా ఉంది, జాగ్రత్తగా నడవకపోతే ప్రమాదం అని తెలుస్తుంది. ఆ తెలియడం వల్ల అడుగులు జాగ్రత్తగా వేస్తాం. ఈ విధంగా లోకంలో జరిగే మంచి చెడ్డలను చక్కగా గమనిస్తూ ఉంటే మనలో మనకు తెలియకనే మంచి మార్పులు జరుగుతూ ఉంటాయి. ఏ ప్రయత్నం లేకనే మంచి మార్పులు మనలో కలుగుతూ ఉంటాయి. పూర్వాశ్రమంలో నేనొక తెలివితక్కువ పని చేశాను. పన్నెండువేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి 6 ఏండ్లు కాలేజీల్లో కాలాన్ని పాడుచేశాను. ఆ సమయంలోనే ఒకసారి ఒక స్నేహితుడితో తిరుపతికి పోయాను. అజ్ఞానంవల్ల కొండమీదికి పోయేటప్పుడు దిగేటప్పుడు కూడ బస్సుల్లోనే ప్రయాణం చేశాము. నిదానంగా మెట్లమీద నడుస్తూ చుట్టూ కనిపిస్తున్న ప్రకృతి రామణీయకతను ఆస్వాదించకుండ అలా బస్సులో రయ్ మని పోవడం తలుచుకుంటే ఇప్పటికీ సిగ్గేస్తున్నది. సరే తిరుగు ప్రయాణంగా రేణిగుంట స్టేషన్‌లో రైలెక్కాము. రైలు కదలంగానే సంచినుండి ఒక ప్రసాదంలడ్డు పైకి తీసి సగం తుంచి నా మిత్రుడికిచ్చి సగం నేను తినడానికి ప్రారంభించాను. అతను ఆ సగాన్ని ఆ కంపార్టుమెంటులో చుట్టూ ఉన్నవాళ్ళందరికి పంచిపెట్టి తనూ కొంత నోట్లో వేసుకున్నాడు. ఇదంతా చూస్తున్న నాకు నేను తింటున్న లడ్డు చాల చేదనిపించింది. నేను చేసిన తప్పిదం కొట్టవచ్చినట్లుగా తెలియవచ్చింది. అదొక చెదరిపోని గుణపాఠం. అప్పటినుంచి నా చేతికి వచ్చిన తినుబండారాన్ని—ఒంటరిగా ఉన్నా సరే—మొత్తాన్ని నేనే ఆరగించక దాన్ని తక్కినవాళ్ళకు కూడ పంచిపెట్టే గుణం స్వభావమై పోయింది. అంతకు ముందు మహాభారతంలో చదివాను: "మధుర భక్ష్యాలను తానే భక్షించకుండ ఇతరులతో పంచుకొని తినవలెను"—అని. కాని అది వట్టి చదువు. దానివల్ల నా ప్రవృత్తిలో మార్పు రాలేదు. నా మిత్రుని ప్రవర్తన అనే అద్దంలో నా ప్రవర్తన యొక్క లోపం స్పష్టంగా ప్రతిఫలించి నాకు అవగతం అయిన క్షణమే నాలో మార్పు తీసుకవచ్చిన క్షణం. మన జీవితం, మన జీవితసంబంధాలు, మన సంఘం, మన నడత, ఇతరుల నడత—ఇవన్నీ మన ప్రవర్తనా స్వరూపాన్ని ఉన్నదున్నట్లుగా చూచి తెలుసుకొనేదానికి అద్దాలుగా పనికివస్తాయి. అద్దంలో ముఖం చూస్తున్నప్పుడు ముఖం మీద ఏదైనా మరక కనబడితే వెంటనే అప్రయత్నంగా

దానిని తొలగిస్తాము. అదే విధంగానే మన ప్రవర్తనలో, ఆలోచనలో, మాటలో, నడవడిలో లోపాలు చక్కగా మనం చూడగలిగితే చాలు అవి అంతరించిపోతాయి. ఇక్కడ మనం చూసుకోవలసిన అద్దం, మన నిత్యసాంఘిక జీవనం - మన చుట్టూ ఉన్న ఈ ప్రపంచం-అందులో మనం వ్యవహరించే తీరు- ఇవీ మన అద్దాలు. తెలివితక్కువగా కాలాన్ని వెళ్ళబుచ్చిన ఆ కాలేజి రోజుల్లో రెండేండ్లు ఒక ప్రైవేట్ హాస్టల్లో గడిపాను. ఆ హాస్టల్ నిర్వాహకులు పైకి చెప్పకపోయినా, ఆ హాస్టల్లో ప్రవేశాన్ని హిందువులకు మాత్రమే పరిమితం చేశేవాళ్ళు. అంటే అక్కడున్న 200 మంది అందరూ హిందూ కుర్రవాళ్ళే అన్నమాట. నేనున్న ఆ రెండేండ్లలో ఒక పిల్లవాడు ఆ 200 మందిలోనూ చాల మంచివాడనే పేరు సంపాయించుకొన్నాడు. అతను చాల మంచివాడు అని నేను కూడ ఒప్పుకొంటూ దాన్ని పదిమందికి చెప్పానేగాని ఆ మంచితనానికి మూలకారణం అయిన అతని నిత్యజీవిత నడత ఎలా ఉందో గమనించనేలేదు. అంత వివేకం ఉంటే కాలేజీలో ఎందుకు చదువుతాను? ఇన్నేండ్ల తరువాత వెనక్కి తిరిగిచూసి ఆలోచించి మాత్రం ఏం లాభం? కాని ఒక సంగతి మాత్రం పట్టుబడింది. అవసరం వచ్చినప్పుడు విద్యార్థులు పది ఇరవై ఒకరినుండి ఒకరు చేబదులు తీసుకుంటుంటారు. సాధారణంగా విద్యార్థుల్లో జరిగేదేమిటంటే: ఉంటే చేబదులు ఇస్తారు, లేవంటే లేదని చెప్తారు. కాని అతనిది మాత్రం ఈ విషయంలో విలక్షణమైన ధోరణి. జేబులోనో పెట్టెలోనో ఉంటే వెంటనే తీసి ఇచ్చేవాడు. లేకపోతే కొంతసేపు ఆగమని చెప్పి తాను మరెక్కడ్నుంచో ఆ మొత్తాన్ని చేబదులుగా తెచ్చి ఇచ్చేవాడు. ఇది చాల చిన్న విషయంగా నీకు కనబడవచ్చు. చిన్నచిన్న విషయాల్లో కూడ మనిషి యొక్క స్వభావం ప్రకటమౌతుంటుంది. ఇతరుల ఎడ మన ప్రవర్తన ఎలా ఉంటుందో గమనించి చూచుకుంటే చాల మంచిది. సాధారణంగా లోకులకు తూకం వేసే బుద్ధి ఉంటుంది. అధికారం, హోదా, పలుకుబడి, ధనం, కీర్తిప్రతిష్ఠలు మొదలైనవి ఉన్న వ్యక్తి ఎడ లోకులు చాల వినయంగా గౌరవంగా మర్యాదగా మాట్లాడటం, వ్యవహరించడం చూస్తుంటాము. కాని అదే లోకులు పనివారి ఎడ బీదవారి ఎడ మాట్లాడే తీరు, వ్యవహరించే తీరు మరో విధంగా ఉంటుంది. సాధారణ ప్రజలలోనే కాదు ఆదర్శనీయంగా ఉండాల్సిన చాలమంది సన్యాసులలో కూడ ఈ తక్కువ ప్రవర్తన కనబడుతుంది. ఈ తూకం వేసే బుద్ధి మంచిది కాదు. మనిషిని మనిషిగానే చూడడం ఉండాలి. ధనికుల ఎడ దురభిప్రాయం కలిగి ఉండి వారిని అలక్ష్యంగా చూసే వాళ్లు కూడ ఉన్నారు. అదికూడ మంచిదికాదు. ఒక రైతునాయకుడు భారతదేశీయాంగ మంత్రిగా ఉన్న రోజుల్లో అతన్ని చూడడానికి ఒక పేరుమోసిన కోటీశ్వరుడైన పారిశ్రామికవేత్త వచ్చాడు. దేశీయాంగమంత్రిగా ఉన్న ఆ రైతు నాయకుడు అతణ్ణి చాల అలక్ష్యంగా చూస్తూ "బాగున్నారా? వ్యవహారాలు ఎలా జరుగుతున్నాయి" అని పొడిమాటలు నాలుగు మాట్లాడి తరువాత P. A. ని కేకవేసి "యు. పి. నుండి వచ్చిన ఆ రైతుల్ని లోపలికి పంపు" అని ఆ కోటీశ్వరుణ్ణి "వచ్చినపని ఏమి" అని అడక్కుండానే బైట పంపివేశాడు. ఇలాంటి ప్రవర్తనకూడ మంచిది కాదు. నేనింతవరకు చూచినవాళ్ళలో ఒక ఒకే సన్యాసి ప్రవర్తనే నాకు చాల ఆదర్శప్రాయంగా కనబడుతుంది. భారతదేశీయులు వలసపోయి స్థిరపడిన ఒక

దేశంలో ఉన్న ఒక కేంద్రానికి ఆయన అధిపతి. పేరుకు సన్న్యాసేగాని ఆయన ఒక రైతు నాయకుడు, కార్మికనాయకుడుగా కూడ చాల కాలం అనధికారంగా వ్యవహరించి అక్కడున్న భారతీయుల ఆర్థిక వికాసానికి, స్వాతంత్ర్యానికి ఎనలేని కృషిచేసిన వ్యక్తి. ఆయన ఒకసారి నేనున్న ఆశ్రమానికి వచ్చారు. ఆయన్ను చూడడానికి నానావర్గాలవాళ్లు వచ్చేవాళ్ళు. గుడిసెల్లోని పేదవారినుండి కోటీశ్వరులదాక అనేకవర్గాలు చూడడానికి వచ్చేవారు. ఆ సమయంలో నేను చాల జాగ్రత్తగా ఆయన వ్యవహరించే తీరును గమనించాను. బీదవాడైనా కోటీశ్వరుడైనా ఒకే వ్యవహారధోరణి. చిరునవ్వుతో అప్యాయంగా పలకరించడం అందరి ఎడ ఒకేవిధంగా ఉండేది. ఇటువంటిదే ఆదర్శనీయమైన ప్రవర్తన. ఈ ఆదర్శనీయమైన ప్రవర్తన అనే అద్దంలో, మనం ప్రవర్తించే తీరును చూసి తెలుసుకొని ఆ తీరులోని తూకపు అవకతవకలు సరిదిద్దుకోవడానికి వీలుంటుంది. పుస్తకాలు చదివి కాదు

ఆశ్రమాలల్లో ఉండే సన్న్యాసులకు ఆ ఆశ్రమాలకు వచ్చే భక్తులు కొందరు పాదప్రణామం చేస్తుంటారు. నా ఉద్దేశంలో ఇది సరికాదు. ఇక్కడ కూడ తూకం బుద్ధి ఉందనే నా అభిప్రాయం. ఈ తూకం బుద్ధులను మాన్పడానికి ప్రయత్నించాలేగాని వాటిని కొనసాగనివ్వడం ఆశ్రమాలు చేయకూడదు. కొందరికి ఈ పాద నమస్కారాలు గ్రహించడం ఇష్టమే ఉండదు. కాని ఏం చేస్తారు? ఆ నమస్కారాలు వద్దు అని నిరాకరిస్తే భక్తుల మనస్సుకు కష్టం వేస్తుందేమో అని వాటిని గ్రహిస్తూనేఉంటారు. ఒక ఆశ్రమంలో ఒక చిత్రమైన సన్న్యాసిని చూశాను. ఎప్పుడూ చేతిలో గొడుగుండేది. ఎండవానల రక్షణకు కాదు ఆ గొడుగు. పాద నమస్కారాలను దరిచేరనీయకుండా అడ్డుకునేందుకే ఆ గొడుగును ఉపయోగించేవాడు. ఎవరైనా నమస్కారం చేయడానికి పూనుకుంటే వెంటనే ఆ గొడుగును తన పాదాలకు ఒక అర అడుగు ముందర నిలబెట్టేవాడు. వాళ్లు ఆ గొడుగుకు కర్రకు నమస్కారం చేస్తే చాలని అర్థం! ఇదియొక వింత ప్రవర్తన. కాని ఈ విషయంలో నేను చూసిన ఆదర్శనీయమైన ప్రవర్తన గురించి చెబుతాను. ఆయన ఒక ఆత్మజ్ఞాని. కాని బాహ్యవేషాలేమీ లేనందువల్ల, తల్లిదండ్రులు పెట్టిన పేరుకూడ మార్చుకోనందువల్ల చాలమంది ఆయనను సాధారణ వ్యక్తిగా భావించి మోసపోతుంటారు. ఆయన ఉపన్యాసాలు ఆంగ్లంలోనే ఉంటాయి. మాతృభాష తెలుగే అయినా పరిస్థితుల కారణంగా ఆ భాష పూర్తిగా మరిచిపోయారు. ఉపన్యాసాలకు వేలమంది గుమికూడుతారు. ఉపన్యాసానంతరం వేదిక దిగి ఆయన తన నివాసానికి వెళ్తుంటే కొందరు పాదనమస్కారాలు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఎవరైనా పాదనమస్కారం చేస్తే వెంటనే ఆయన కూడ నేలకు మోకాళ్ళు ఆనించి ఆ పాదనమస్కారం చేసిన అతనికో ఆమెకో ప్రతి నమస్కారం చేసేవారు. ఆయన ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు ఎవరైనా పోయి పాదనమస్కారం చేయడానికి పోతే చాల వినయంగా వద్దని చెప్తూ చేతులు పట్టుకుంటారు. ఈ ప్రవర్తన నాకెంతో నచ్చింది. అందరి ఎడ సమదృష్టి మనకు అలవడాలి. తూకపుబుద్ధి జనితమైన ఏ ఆచరణ మంచిదికాదనే నా అభిప్రాయం. ఈ రోజు ప్రసంగం ఇదియూరబ్బరు లాగా సాగిపోయింది. ఇక ఆపుతాను. రేపు ఆధ్యాత్మికతను గురించి వివరించడానికి ప్రయత్నిస్తాను.

…కా విరహం

కుమారి పి. రాజ్యలక్ష్మి

మధురకు వెళ్ళిన కృష్ణుడు, తిరిగి వస్తాడని ఆశ పెట్టుకున్న గోపికలకు నిరాశే ఎదురయింది. మనసా - వాచా - కర్మణా అతనినే నమ్ముకున్న గోపికలకు, శ్యామసుందరుడు తమపట్ల యింతటి నిరాదరణ చూపటం, వారు భరించలేక పోయారు. కృష్ణునితోటి అనంతమైన ఆనందాన్ని - సుఖాన్ని అనుభవించిన వారికి, విరహాన్ని అనుభవించటం కష్టసాధ్యమైంది. ప్రియుని చూడకుండా, జీవితాన్ని గడపటమనేది మాటలలో వర్ణింపలేనిది. 'ప్రియుడు వెళ్ళిపోతాడు' అనే సమాచారం వినగానే మనసు వికలమవుతుంది. ధైర్యం నశిస్తుంది. అధీరత్వం వృద్ధిచెందుతుంది. ఏమీ తోచదు. హృదయం బద్దలైనట్లుగా, జగత్తు శూన్యంగాను అనిపిస్తుంది. తినాలనిగానీ, నిద్రపోవాలనే కోరికగానీ వుండదు. ఇది భవిష్యత్తులో వచ్చే విరహానికే యిలాంటి అధీరత్వం, వికలత్వం వుంటే వర్తమాన విరహంలో, విరహిణులకు ఎలాంటి స్థితి వుంటుందో వర్ణించటానికిగానీ, వినటానికిగానీ సాధ్యం కాదు. అది అనుభవ విషయం. భావి విరహంలో ఆశ వుంటుంది. భూతకాల విరహమున, కొంత ధైర్యం వహించి వుండవచ్చు. కానీ వర్తమాన విరహం చాలా దుఃఖప్రదమైనది. జీవమునకు జీవమైనవాడు, ప్రాణమునకు ప్రాణమైనవాడు, వజ్రహృదయుడై ప్రియురాలి కన్నుల ముందుగానే వెడలిపోతుంటే, ఆ సమయంలో ప్రేయసికి ఎలాంటి స్థితి కలుగుతుందో అది అనుభవించినవారికిగానీ తెలియదు.

కృష్ణుడు మధురకు వెళుతుంటే, గోపికలు నిశ్చేష్టులై నిలుచుండిపోయారేగానీ, 'కృష్ణా! మమ్మలను విడచి వెళకు' అని అనలేక పోయారు. కృష్ణుడు, తమను విడచి వెళ్ళిపోతాడని వారు కలనైనా వూహించలేదు. కాబట్టే, వారికి ఈ విచిత్రమైన మనోదశ కలిగింది. మాధవుడు వెళ్ళగానే వారికి, తాము ఎంతటి తప్పిదం చేసారో తెలియలేదు. వారికి మోహనుడు, తమను మోసం చేసి మధురకు వెళ్ళాడని కోపం, దుఃఖం కలిగాయి.

ప్రీతి కరి దీన్హీ గరై ఛురీ।
జైసే బధిక చుగాయి కపట కన, పాఛై కరత బురీ॥

"సఖీ! కృష్ణుడు ఎంతటి నిర్దయుడు ప్రేమను చవి చూపి, విరహమనే బాకును, గుండెలలో దింపి వెళ్ళాడు. ఏవిధంగానైతే వేటకాడు కపటమైన ప్రేమను చూపి పక్షులను పట్టుకొంటాడో, అలాగే శ్యామసుందరుడు కూడ మధురమైన మురళీనాదాన్ని వినిపించి, మనలను వివశులను చేసి, కపట ప్రేమను చూపి వెడలిపోయాడు. మనం ఆ వేణునాదానికి పిచ్చివారమై అతనిచుట్టు తిరిగి చివరకు, రెక్కలు తెగిన పక్షుల్లాగా అయ్యాము. అయినా అతను మన దుస్థితిని చూసి జాలిపడక, మనమేమవుతామో కూడ ఆలోచించకుండా, మధురకు వెడలిపోయాడు. సఖీ! మనపాలిట కల్పతరువైన మాధవుని, విడచి మనమెలా జీవించి వుండగలుగుతాము."

మాధవుడు, మధురాపురికి వెడలిపోయాక, గోపికలు క్షణమొక యుగంలా గడపసాగారు. సృష్టిలోని ప్రతి అణువణువు వారికి చాలా భయంకరంగా కనపడసాగింది. ప్రకృతి సైతం తమకు శత్రువై తమను పీడిస్తున్నట్టుగా అనిపించసాగింది.

అబవై బాతై వులటీ గయీ।
జిని బాతని లాగత సుఖ అలీ, తేవూ దుసహ భయీ॥

"సఖీ! ఏ వస్తువులైతే మనకు అందంగా, ఆహ్లాదకరంగా కనబడేవో, యిప్పుడవి చాలా

భయంకరంగాను, అసహ్యంగాను కనబడుతున్నవి. ప్రకృతి కూడ విరుద్ధంగా అగుపించటానికి కారణం మాధవుడే కదూ. వర్ష ధారలు మనకు ప్రేమజల్లుల్లాగా కనపడేవి. ఆ వర్షపు ధారలలో, శ్యామసుందరునితో కలిసి తనివి తీరా జలకాలాడేవారం. యిప్పుడా వర్షపు ధారలను చూస్తుంటే భయంతో శరీరం కంపిస్తున్నది. యిదివరకు నెమలి పురివిప్పి ఆడినా కోకిల మృదుమధురంగా కూసినా, తుమ్మెద ఝంకారాలు విన్నా పరవశించిపోయేవారం. కానీ యిప్పుడు వాటి స్వరాలు, కప్పల బెక-బెకలను విలపింపచేస్తున్నాయి. అంతేకాదు. చంద్రుని చల్లని కిరణాలు సైతం దావాగ్నిలా మనలను దహించివేసేలా వున్నాయి. యమునను, మధువనాన్ని దర్శించాలంటే భయంగా వుంటోంది. అందమైన వెన్నెలరాత్రులు, విరహాన్ని అధికం చేస్తున్నాయి. సఖి! యింతటి బాధను అనుభవించేకన్నా మరణించటం మేలు కదా!''

గోపికలు నిరంతరం కృష్ణ విరహంలో తమ దుర్భరమైన జీవనాన్ని గడుపుతూ, ఒక్కసారి తమకు దర్శనమివ్వమని శ్యామసుందరుని వేడుకోసాగారు.

బారక జాయ యో బిల మాధే।
కో జానై తన ఛూటి జాయ యో, సూర రహై
జయ సాధే॥

''కృష్ణా! ఒక్కసారి నీ దర్శనభాగ్యాన్ని కలుగచేయి. నీ విరహంలో కృంగి-కృశించిన ఈ శరీరం ఎప్పుడు రాలిపోతుందో తెలియదు. మనసు నీ పొందును కోరుతున్నది. బృందావనంలో వుండటం నీకు యిష్టం లేకపోతే, నందుని అతిథిగానైనా ఒక్కసారి వస్తే నిన్ను తనివితీరా చూసుకొని ఆనందపడతాము. మన ఆనందాన్ని చూడలేని విధాత మనలను దూరం చేసి వినోదం చూస్తున్నాడు. మాధవా! మాపై జాలి చూపలేవా!''

కాహై పీకీ దయీ హరి మో సౌ।
తుమ హీ పీకి భావతే ద్దీహో, కౌర కహౌ కహి కోసౌ॥

''గోపీజనవల్లభా! నీవు మా పట్ల యింతటి విముఖతను చూపటం నీకు న్యాయమేనా? నీ అంతట నీవే మమ్ములను విడచి వెళ్ళావు. యిక మా కోపాన్ని ఎవరి మీద చూపమంటావు? సఖి! సంయోగానంతరం, వియోగంలో ఎంతటి బాధ దాగివుంటుందో అది సీతా-రాములే తెలుసుకోగలిగారు. విరహంలో దాగిన వ్యధను అనుభవించినవారికి తప్ప, ఎవరికీ తెలియదు. దశరథుడు, శ్రీరాముని విడచివుండలేకనే కదా, ప్రాణాలు విడిచాడు. వృక్షమునుంచి క్రిందపడ్డ ఆకు, మరల సజీవం కాగలుగుతుందా? వీణానాదాన్ని వదిలి లేడి, నీటిని విడచి చేప, దీపాన్ని వదలి పతంగం వుండలేవు. కానీ మనం మటుకు, మన ప్రాణప్రదమైన కృష్ణుని వదలి, జీవించి వుండగలుగుతున్నాము. ! మనమెంతటి వజ్రహృదయులం.''

మోహనుడు వెళ్ళిననాటినుండి రాధ స్థితి, అత్యంత దయనీయమయింది. అనుక్షణం కృష్ణుని వెంట తిరిగే రాధకు అతనిని చూడకుండా వుండగలగటం సాధ్యం కాలేదు. తాను అనుభవించే వేదనను తన ప్రియసఖి అయిన లలితకు తెలుపుతూ—

నిసి దిన బరసత నైన హమారే।
సదా రహత పావస రితు హమ పర, జబ తై శ్యామ
పిధారే॥

''సఖి! నేత్రాలు రాత్రి-పగలు అని లేకుండా అవిరామంగా వర్షిస్తున్నాయి. మాధవుడు మధురకు వెళ్ళిననాటినుండి, వర్ష ఋతువు స్థిరంగా వుండిపోయింది. కన్నీటి కారణంగా కంటికి పెట్టుకొన్న కాటుక కరిగి ముఖ

మంతా అలుముకొన్నది. నిరంతరం కన్నీరు కారటంతో పురమున కన్నీరు కాలువ కట్టింది. శరీరమంతా అశ్రుమయం అయింది. సఖీ! కన్నీటి సముద్రంలో మునిగిన నన్ను చేయూతనిచ్చి రక్షించే నా నాథుడు ఎందుకింత కఠినంగా మారినాడో కదా!"

రాధ మాటలు వినేసరికి లలిత కన్నుల వెంట నీరు తిరిగింది. ఆమె రాధను సాంత్వన పరుస్తూ—

ప్రీతి కరి కాహూ సుఖన లహ్యో।
ప్రీతి పతంగ కరీ పావక సౌ, ఆప ప్రాన దహ్యో॥

"సఖీ! ఈ సృష్టిలో ప్రేమించినవారెవరూ సుఖ-సంతోషాలను నోచుకోలేదు. దీపం పురుగు దీపాన్ని ప్రేమిస్తుంది, కానీ ఆ ప్రేమ కారణంగానే కదా దీపానికి తనను తాను ఆహుతి చేసుకుంటుంది. తుమ్మెద, కమలాన్ని ప్రేమించబట్టే కమలానికి తనను తాను అర్పించుకోవటానికి కూడ వెనుకాడదు. లేడి వీణానాదాన్ని ప్రేమిస్తుంది కావుననే వేటగాని బాణానికి గురికావలసివస్తుంది. మనం కృష్ణుని మన ప్రాణాలకన్నా మిన్నగా ప్రేమించాము. కానీ అతను మనలను వీడి మధురకు వెళుతుంటే, నిశ్చేష్టులమై నిలిచామేగానీ, 'మిా మాటాడలేక పోయాము. కృష్ణుని చూడకుండా మనం విరహబాధను అనుభవిస్తున్నామే కానీ, దీపం పురుగులా, లేడిలా మనం విరహజ్వాలలకు ఆహుతి చేసుకోలేక పోయాము. అది మన దురదృష్టం."

సూదంటురాయిని చూడగానే యినుప ముక్క దానిని అంటుకొనటానికి ప్రయత్నించినట్లు, చంద్రుని చూసి చంద్రకాంతమణి కరిగినట్లు, ప్రియతమునికి సంబంధించిన వస్తువు కనబడినప్పుడు ప్రియుని స్మృతి కలుగుతుంది. అంతేకాదు తన ప్రియునిలా ఎవరి రూపం చూసినా, నడక, వైఖరి, సంభాషణ, స్వభావం మొదలైనవాటిని చూసినా అతని స్మృతి కలుగుతుంది. కృష్ణుడు నీలమేఘశ్యాముడు కదా! ఆకాశంలో నల్లని మేఘాన్ని చూసినా, అతను వేణువును వాయిస్తాడు కాబట్టి వేణువు ధ్వని విన్నా, అతనికి ప్రియమైన తులసి కనబడినా, ప్రియునికి సంబంధించిన ఏ వస్తువు కనబడినా సరే భావమునకు ఉద్దీపనం కలుగచేస్తుంది.

ఆజు ఘన శ్యామ కీ అను హారీ।
ఆయె వునయి సాంవరే సజనీ, దేఖి రూప కీ ఆరి॥

"'సఖీ! ఈ మేఘం శ్యామసుందరుని తలపింపచేస్తున్నది కదూ. అంతేకాదు ఈ నీలాకాశమంతటా నాకు కృష్ణరూపమే గోచరిస్తున్నది. ఇంద్రధనుస్సు కృష్ణుని పీతాంబరాన్ని, ఆ మెరుపు మోహనుని అందమైన పలువరుసను గుర్తుకు తెస్తున్నాయి. ఆకాశంలో ఎగురుతున్న హంసల బారును చూస్తూ వుంటే, కృష్ణుడు తన వక్షస్థలముపై ధరించే ముత్యాల సరాలను జ్ఞప్తికి తెస్తున్నవి. మేఘగర్జన వింటుంటే గోవిందుడు నాతో ప్రియసంభాషణ చేస్తున్నట్టుగా వున్నది' రాధ మాటలు వింటున్న గోపికలకు రాధపై జాలి, మాధవునిపై కోపం కలిగాయి."

కాహే కై పియ-పియ హి రటతి హౌ,
పియకే ప్రేమ తేరో ప్రాన హరై గా।

"సఖీ! రాధా! 'ప్రియా-ప్రియా' అంటూ వ్యర్థంగా ఎందుకు దుఃఖిస్తావు? ప్రియుని ప్రేమ నీ ప్రాణాలను హరించేలా వున్నది. నిరంతరం కన్నులవెంట నీరు కార్చటం వలన, నీ హృదయవేదన అధికం అవుతుందే కానీ తరగదు. నిట్టూర్పులు విడుచుట వలన, విరహమనే దావాగ్ని మరింత ప్రజ్వరిల్లుతుంది. కృష్ణుని తలుస్తూ అతనికి ప్రియమైన పుష్పా

లను హృదయానికి హత్తుకోవటం వలన నీలో తాపం అధికం అవుతుంది. రాధా! యమునా నదీ తీరానికి వెళ్ళటం, వెన్నెలరాత్రులలో ఒంటరిగా చంద్రుని చూస్తూ గడపటం మాని వేయి.''

శ్రీ కృష్ణునికి గోపికలకు గల సంబంధం సాధారణ మానవునికి, స్త్రీకి మధ్య గల ప్రేమ లాటిది కాదు. కారణం ఒక స్త్రీ ఒక పురుషుని ప్రేమించినప్పుడు, వేరొక స్త్రీ కూడ ఆ పురుషునే ప్రేమిస్తే, మొదటి స్త్రీకి, రెండవ స్త్రీ పట్ల యీర్ష్య వుద్భవించటం స్వాభావికం. గోపికలలో అలాటి యీర్ష్యా స్వభావం మనకు కనిపించదు. వారి వుద్దేశంలో కృష్ణుడు అఖండ ఆనందము యొక్క స్వరూపమని, అలాటి ఆనందాన్ని వారంతా కలసి అనుభవించాలని కోరుకున్నారు. వారు కోరుకున్న అఖండ ఆనందం, వారి నుండి దూరం అయినప్పుడు, వారెంతటి విరహ వేదనను అనుభవించారో మాటల కందనిది.

—పై సంచికలో భ్రమర గీతాలు.

గృహస్థు కథ, సన్యాసి కథ

ముహింక్రై

ఇది కథకాదు. నిజంగా జరిగిన విషయం. ఒక ఆదర్శ సన్యాసి, ఒక ఆదర్శ గృహస్థు నడుచుకొన్న విధమే చెప్పబోతున్నా. వాళ్ళ జీవితమంతా కాదు. ఒక సంఘటన మాత్రమే. ఒక మెతుకు పట్టి చూసే చాలదా? కుండలోని అన్ని మెతుకులు పట్టిచూసే తెలివి తక్కువపని మనకెందుకు? కాలహరణకులకు ఆ పని వదలిపెట్టి మన పని చూసుకుందాం. అపరిగ్రహం అనేదాన్ని ఎట్లా ఒక సన్యాసి ఆచరణలో చూపాడు, అస్తేయం అనేదాన్ని ఒక గృహస్థు ఎట్లా ఆచరణలో చూపాడు అనే సంగతే మనం చూడబోతున్నాం. ఎవరిని ముందు తీసుకుందాం? గృహస్థునా? సన్యాసినా? ఎవరికి అగ్రతాంబూలం ఇస్తాం అనే మీమాంసకు దిగకుండ మరో విధంగా ఈ సమస్యను – అంటే ఎవరి ప్రస్తావన ముందు చేయాలి అనే సమస్యను పరిష్కరించుకొందాం. ఈ వ్రాతను చదివేవాళ్ళలో నిశ్చయంగా గృహస్థులే ఎక్కువ కాబట్టి ముందు గృహస్థు ప్రస్తావనే తీసుకుందాం. చెప్పిన విషయంలోకి దిగకుండ ఈ నాన్చే ధోరణి ఎందుకు అని మీరడక్కండి. రెండు పేజీలైనా వచ్చేట్లుగా వ్రాయాలనే నా తాపత్రయం మీకు తెలియదు. తాపత్రయం సంగతి ఇంత బట్టబయలుగా చెప్పడం సమంజసం కాదేమో! ఇక రెండు పేజీలు పూరించడం అంత కష్టం కాదు కాబట్టి నెంబరువన్ గృహస్థు సంగతి: ఆ గృహస్థు ఒక సివిల్ ఇంజనీరు. దేశ విభజన జరిగినప్పుడు సర్వాన్ని కోల్పోయి ప్రాణాలను అరచేత పట్టుకుని ఎట్లాగో కట్టుగుడ్డలతో భారత దేశం చేరుకొన్న లక్షలాది హిందువులలో అతడొకడు. అతనికి తల్లిదండ్రులున్నారు, భార్యా పిల్లలున్నారు. భారత దేశం వచ్చి చేరిన క్రొత్తలో ఇంత సంసారాన్ని నెట్టుకరావడం ఎంత కష్టమో చూడండి. పుట్టినప్పటినుండి దర్జాగా బ్రతికినవాడు విషమపరిస్థితులకు బలియైపోయి గుడిసెవాసుల జీవనస్థితికి దిగి రావడం అంటే ఎంత బాధాకరమో ఊహించండి! అర్హత ఉన్నవాడు గనుక వెంటనే అతనికి పెద్ద ఉద్యోగమే దొరికింది. భారత ప్రభుత్వం పెద్ద ఎత్తున చేపట్టిన పునరావాస కార్యక్రమ రంగంలో అతనికి ఒక కీలకమైన ఉద్యోగస్థానమే లభించింది. దారిద్ర్యం నుండి మెల్లమెల్లగా తన కుటుంబం బైట పడుతున్నది.

ఇంతకు పూర్వం తనకున్న మేడలు, కార్లు, నౌకర్లు - అవన్నీ కరిగిపోయిన కలలుగా ఇప్పుడు కనబడుతున్నా తిండిబట్టలకు మాత్రం లోపం లేకుండ జరిగిపోతున్నది. ఒకనాడు అతని ఆఫీసుకు ఒక పెద్ద కాంట్రాక్టరు వచ్చి సంచినుండి ఒక లక్షరూపాయల నోట్ల కట్టలు తీసి చూపిస్తూ "వీటిని ఈ క్షణంలో మీ స్వాధీనం చేసేస్తాను. నా పేపరు మీద సంతకం పెట్టండి చాలు" అన్నాడు. ఇంజనీరుకు నిజంగా దిగ్భ్రమ కలిగింది. డబ్బుయొక్క ఆవశ్యకత సంసారానికి ఎంత అవసరమో మొట్టమొదటిసారిగా బాగా చవిచూస్తున్నాడు. ఒక సెకండు మనస్సు టపటపలాడింది- ఆ డబ్బును అందుకోవాలని. కాని మరుక్షణమే తన్ను తాను సంభాళించుకొన్నాడు. ఆ కాంట్రాక్టర్‌ను చూసి సౌమ్యంగానే ఇలా అన్నాడు. "నేనలా సంతకంపెట్టను." "మీకు ఇది తక్కువనిపిస్తే ఇంకో పదివేలు తీసుకోండి దయచేసి సంతకంపెట్టం..." కాంట్రాక్టర్ వాక్యం పూర్తి చేయలేకపోయాడు. కారణం "గెటవుట్" అనే ఇంజనీరు గర్జన అతడి నోటిని కట్టివేసింది. లక్ష రూపాయల బాగ్ మోసుకొని గాడిదలా బైట పడ్డాడు. మనకు దీనివల్ల ఏం తెలుస్తున్నది? ఇంజనీరు సంసారి. అతని మీద ఆధారపడిన ఐదారు జీవాలుగల కుటుంబం అతనికున్నది. కుటుంబపాలన కోసం అతను ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. జీతంగా వచ్చేదాన్ని పరిగ్రహిస్తున్నాడు. అది తన ధర్మం. కాని స్తేయం అంటే దొంగతనం ఏ పరిస్థితుల్లోనూ తనకు తగదు. ఆ లక్షరూపాయలు తీసుకొని ఉంటే తానొక దొంగ అయియుండేవాడు. ఎట్లంటే ఆ లక్షరూపాయల లంచం ఇచ్చేవాడికి ఆ పని వల్ల కనీసం పదిలక్షల అన్యాయార్జితం ఉంటుంది లేకుంటే అంతడబ్బు లంచంగా పోయడు. అన్యాయార్జితమంతా దొంగసొమ్ము. ఆ దొంగసొమ్ములో పాలుపంచుకొనే వాళ్ళందరూ దొంగలు. దొంగబుద్ధిలేని ఆత్మోన్నత్యం ఆ ఇంజనీరుకు ఉన్నందువల్ల ఆ పాపపు ఎరకి చిక్కలేదు. మనం ఇక్కడింత వివేచన చేశాంగాని అతను నిరాకరించినప్పుడు ఇంత వివేచన చేసినవాడు కాడు. అస్తేయం అనే దొడ్డగుణం ఉన్నవాడు కాబట్టి రెప్పలల్లార్చినంత సహజ ధోరణిలో నిరాకరించాడు. ఇక సన్యాసి కథ ఆయన ఒక గొప్ప సాధువు. హిమాలయాల్లో గంగాతీరంలో ఒక చిన్న కుటీరంలో నివసించిన సాధువు. ఒకనాడు ఒక మార్వాడీ ఆయన దగ్గరకు వచ్చి పాదకానుకగా ఒక లక్షరూపాయలు అర్పిస్తానన్నాడు. "నాకా కానుక వద్దు" అన్నాడు సాధువు. ఇక్కడ మార్వాడీ భక్తితో ఇస్తానంటున్నాడు కాబట్టి ఆ సాధువు తీసుకుంటే వచ్చే దోషం ఏముంది? అని మనకనిపించవచ్చు. కాని సూక్ష్మంగా చూస్తే మన అభిప్రాయం మార్చుకొంటాం. సాధువుకు అపరిగ్రహం అనేది ధర్మం. వ్యక్తిగత కనీస అవసరాలకు మించి - అంటే అంత అన్నం, అంత గుడ్డకు మించి ఏది తీసుకొన్నా ఏ రూపంలో తీసుకొన్నా పరిగ్రహం అనే దోషం తగులుతుంది. సన్న్యాసి సంసారి స్థాయికి దిగినట్లవుతుంది. కనీస అవసరాలకు మించిన పరిగ్రహం సుఖలాలసతను, యోగక్షేమలాలసతను (desire for physical security) సూచిస్తుంది. ఆ లాలసతలు ఉన్నవాడు సన్న్యాసి ఎందుకు కావాలి! కాబట్టి సన్న్యాసి అయినవాడి ప్రధాన ధర్మం అపరిగ్రహం. ఆ సాధువులో మనకది కనబడుతుంది. లక్ష రూపాయల నిరాకరణ ఉదంతాలు రెండూ జరిగినట్టివే. కట్టుకథలు కావు. కాకపోతే చెప్ప

(మిగతా 177-వ పేజీలో)

ప్రపత్తిని నేర్పిన పరమగురువు

శ్రీ రామానుజాచార్యులు

దానప్ప

గురువుల నెదిరించే శిష్యులను నేడు విరివిగా విద్యాభవనాల్లో (ఆలయాలనటానికి మనసొప్పటం లేదు.) చూస్తూనే ఉంటాం. దానికి వ్యక్తిగతమైన కారణాలెన్నో ఉంటాయి. ముఖ్యంగా స్వార్థప్రయోజనాల నాశించే దృక్పథం ఆ ఎదిరింపుల్లో కనబడుతుంది. కాని, లోకహితం కోసం, తమ ప్రాణాలను సైతం గణించక గురువుల నెదిరించిన శిష్యులు చాలా అరుదుగా కనబడతారు. అలాంటి వారిలో అతి సాహసి, జనావళియందు దయార్ద్రహృదయుడైన శ్రీరామానుజులొకరు.

రామానుజుల ఎదిరింపు బుద్ధిగతమైనది; జ్ఞానవిషయ సంబంధమైనది. ఈర్ష్యాద్వేషాది సామాన్యభావాలకతీతమైనది కేవలం సిద్ధాంత విషయంలో తన స్వేచ్ఛాభిప్రాయాలను వెల్లడించాడే తప్ప, గురువును కించపరచాలని, హింసించాలని కాదు. అలాంటి తీక్ష్ణబుద్ధిగల విద్యార్థులను గురువులు సహర్షంగా స్వీకరించాల్సింది పోయి, యాదవప్రకాశుడనే అతని గురువు, రామానుజుని స్వచ్ఛంద చింతనను 'ఎదిరింపు చర్యగా' అపార్థం చేసుకున్నాడు. ఇలాంటి మూఢత్వంతో, సంకుచితత్వంతో విలసిల్లే గురువులవల్లనే విద్యార్థుల మనోవికాసం, నైతికవికాసం, బుద్ధిగతవికాసం ఆగిపోతుంది. మన దురదృష్టంకొద్దీ, నేటి ఆధునిక విద్యాకర్మాగారాల్లో (కారాగారాలనాలేమో!) అలాంటి అధ్యాపకుల సంఖ్యే ఎక్కువగా ఉంది. వీరిలో చాలామందికి, తమ విషయం గూర్చిన అవగాహన కూడ పూర్తిగా ఉండదు. కేవలం ఉద్యోగాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని క్రిందామీదా పడి ఎట్లో మెట్లెక్కి పైకి వస్తారు. ఇక వచ్చింతర్వాత దిగువ మెట్ల గూర్చిన జ్ఞానం ఉండదు. ఇంకా పైకిపోదామన్న జిజ్ఞాస అసలే ఉండదు. అక్కడ వారికిష్టమున్నా లేకున్నా, ఏదో ఉద్యోగంలో చేరబడతారు. ఈ అధ్యాపకవృత్తి కూడ వారికి జీవనోపాధికేగాని, జ్ఞానార్జనకు, జ్ఞానవిస్తరణకు కాదు. మరొక్క ఉద్యోగం దొరక్క, అక్కడే స్థిరపడిపోతారు. ఆ వృత్తిలో లభించే జీతంకన్నా, అధిక జీతం మరెక్కడయిన లభించే పక్షంలో వెంటనే ఆ అధ్యాపకవృత్తికి ఉద్వాసన చెప్పేసి, అటవైపు పరిగెడతారు. ఏదో పొట్టపోసుకునేందుకు గత్యంతరం లేక అధ్యాపకులుగా చేరే ఇలాంటి గురువులు, విద్యార్థుల మానసిక, వైజ్ఞానిక అభ్యుదయానికి ఎలా మార్గదర్శకులౌతారూ! ఎంతోమంది అధ్యాపకులు డిగ్రీలు పొందేవరకు ఎంతో ఆసక్తిగా చూసిన పుస్తకాలను, జీవనభృతి దొరకగానే మూలపడేస్తారు. విద్యార్థులకు ఏదో చెబుతారు. విద్యార్థులదొక కాలక్షేపంగా ఏదో వింటారు. విద్యార్థులకు విషయం ఎంతవరకు బుర్రలో దిగింది అన్న ఆలోచన ఉపాధ్యాయులకుండదు. తమ ఉపాధ్యాయులు చెప్పేదాంట్లో నిజమెంత ఉందోనన్న ఆసక్తి విద్యార్థులకుండదు. అది అలా ఒకరోజు వారి యాంత్రిక చర్యగా గడిచిపోతుంది నెలలు గడుస్తాయి. పంతుళ్లు తమ జీతాలు ఒక్క పైసా తక్కువ లేకుండ పుచ్చుకుంటారుగాని, ఆ జీతానికి సరిపడ్డ, యోగ్యమయిన అధ్యాపకత్వం నిర్వహించామా లేదా అన్న ఆత్మవిమర్శన చేసుకోరు. కేవలం డబ్బునే దృష్టిలో పెట్టుకునేవారు సరైన గురుత్వం ఎలా వహిస్తారూ! విద్యార్థులకీ చదువులు కేవలం విలాసప్రాయాలే అయిపోయాయి. అది వారికి జీవి

తంలో ఒక ఆటవిడుపులాంటిది. జ్ఞానార్జన వాళ్ళకు తలనొప్పిలాంటి వ్యవహారం. ఫేషన్ల గూర్చి స్టడీ చేయటం వారికక్కడ సరదా. వారు ముచ్చటించుకునే విషయాలు తమ విద్యాసంబంధమైనవి ఒక్కటీ ఉండవు. వినోద, విలాస సంబంధమైనవే ఉంటాయి. సినిమాలు, క్లబ్బులు, పార్టీలు, విందులు, వినోదాలు, రాజకీయాలు, స్త్రీ పురుషుల వ్యక్తిగత విషయాలు-ఇలా మానసికంగా, నైతికంగా, దిగజార్చే విలువలగూర్చే చర్చిస్తారు. విద్యార్థికి అవి ప్రప్రథమ లక్షణాలుగా భావిస్తారు. వారికి చదువూ సంధ్యా బి.సి. నాటి వ్యవహారంలా కన్పిస్తాయి. డిగ్రీల ప్రదానం చేయటమేగాని, విద్యార్థిలో బుద్ధివికాసం, నైతికవికాసం, మానసికవికాసం జరగాయా లేదా అన్న సంగతి, అతనిలో సృజనాత్మకచింతన, ధీశక్తి విస్తృతమయ్యాయా లేదా అన్నసంగతి నేటి విద్యావిధానం ఉద్దేశం కాదన్న సత్యం వారికి తెలుసు. చదువుకొన్నవారికి, చదువుకొనని వారికి భేదం కేవలం 'డిగ్రీ' తప్ప మరొకటి కాదన్న సంగతి వారెరుగుదురు. ఎజ్యుకేషన్‌కు, లైఫ్‌కు ఏవిధమైన కనెక్షన్ లేదన్నది వారికి విదితమే! ఎందుకంటే లోకంలో చదువుకొన్న పట్టధారులు, చదువుకొననివారు ఒకేలా జీవిస్తున్నారు. వారి ఆశలు, లక్ష్యాలు, వీరివి కూడ ఒకటిగానే ఉంటున్నాయి. ధనాన్ని సంపాదించటం, సంఘంలో ఐశ్వర్యయుతమైన, విలాసవంతమైన జీవితం గడపటం. ఈ లక్ష్యసాధనకు చదువుతో అవసరం లేదని వారికి బాగా తెలుసు. ఎందుకంటే, చదువుకొనని వారు సైతం ఆ లక్ష్యాలను సాధిస్తున్నారు. సాధించటానికి యత్నిస్తున్నారు. పోతే వారు దానికై ఉపయోగించే ఉపకరణాలు, మార్గాలు వేరు; ఈ 'డిగ్రీ'హోల్డర్లు ఉపయోగించే ఉపకరణం వేరు; వీరి ఉపకరణం 'డిగ్రీ' పేరిట నున్న "ఎజ్యుకేషన్."

కేవలం 'ఉపకరణం' మాత్రమైన ఈ 'డిగ్రీ'ని సంపాదించటం కోసం తమ బుర్రల్నెందుకు బద్దలు కొట్టుకోవాలన్నది వారి సదభిప్రాయం. అందుకే విద్యార్థులు అంతటి సాహసానికి పూనుకోరు. 'డిగ్రీ' సంపాదించటానికి రాచమార్గం 'పరీక్షలు' సేవక మార్గాలు కూడ ఉన్నాయనుకోండి! కాని రాచమార్గానికున్నంత విలువ వాటికి లేదు కదా! అందుకని, ఎందుకైనా మంచిదని, విద్యార్థులు ఈ రాచమార్గాన్నే అనుసరిస్తారు. జ్ఞానం ఆర్జించాలన్న నిబంధనగాని, తప్పనిసరి నేర్చుకోవాలన్న నియమముగాని పరీక్షలు పట్టించుకోవు. వాటికి కావల్సింది "ప్రశ్నలకు తగిన జవాబులు". అంతే. అందుకే విద్యార్థులు కూడ గైడ్ల సహాయంగానో, మరేతర సహాకార మార్గాలద్వారానో, ఎక్కడోవున్న, తమతో ఏ మాత్రం సంపర్కం లేని, యూనివర్సిటీ మేధావులు తయారు చేసిన పత్రాల్లోని ప్రశ్నలకు తగిన జవాబులే వ్రాసేస్తారు. ఇంకా నమ్మకం లేకపోతే, కుమార్గాలన్నీ అవలంబించి, ఎలాగో పాస్‌డనో, లేదా క్వాలిఫైడనో, అన్న బిరుదునుసంపాదిస్తారు. అంతటితో 'హమ్మయ్య' అని నిట్టూర్చి, అంతవరకున్న కాలేజీలైఫ్‌కు గుడ్‌బై కొట్టి, జామ్మంటు సంపాదన వేటలో బడతారు. ఆ వేటలో కొందరికిలాంటి అధ్యాపక వృత్తులు తారసపడతాయి. వెంటనే వాటిని కబళిస్తారు. వారి చేతుల్లో పడిన విద్యార్థులను తమంతటివారినిగా చేయాలన్న పట్టుదలతో ఆ గురువులు విద్యార్థులకు పాఠాలు వల్లెవేస్తారు. ఆ విద్యార్థులు సైతం గురువుగారి అడుగుజాడల్లో పయనించి, వారిఅంతటివారే ఔతారు. ఏ ఒకరో ఇద్దరో, అప్పుడప్పుడు

దారితప్పి, సి. వి. రామన్‌లా, గణితజ్ఞుడైన రామానుజన్‌లా, జగదీశ్ చంద్రబోస్‌లా బయటపడి పురోగమిస్తారు. అలా బయటపడిన విద్యార్థుల్లో మన శ్రీ రామానుజాచార్య లొకరు.

మన రామానుజుని గురువుగారు పూర్తిగా ఇలాంటివారు కారు. తన విషయమైన అద్వైత సిద్ధాంతమందు పూర్ణ అవగాహన కల్గి యున్నారు. పోతే, అది ప్రజలకెంత వరకు ప్రయోజనకారిగా ఉన్నదీ అన్న ఆత్మ విమర్శన మాత్రం అతనికి కొరవడియున్నది. రామానుజులు మాత్రం, అది జనులకెంతవరకు ప్రయోజనకారి అన్న దృష్టితో చూసి, ఆ సిద్ధాంతాన్ని విశ్లేషించటం మొదలుపెట్టాడు. నిజంగా విద్యార్థి అంటే ఇతనిలాంటివారే సుమా! వినే విషయం ఎంత సత్యమైనదైనప్పటికీ, తాను స్వయంగా వివేకించి, విమర్శించి, తర్కించి తెలుసుకొన్నప్పుడే, విద్యార్జనము అర్థవంత మౌతుంది. నిజమైన గురువులు ఇలాంటి బుద్ధి కుశలురను సర్వదా, సర్వత్రా ప్రోత్సహిస్తారు. తమ చేత కానప్పుడు చేతనైన ఇతర గురువుల చేత ఆ శిష్యుని వికాసానికి తోడ్పడతారు. కాని శ్రీ యాదవప్రకాశగురువలా చేయ లేదు. పైగా శిష్యుని అమిత ధీశక్తి చూసి భయపడి తమ అద్వైత సంప్రదాయానికెక్కడ భంగం కలిగిస్తాడోనన్న సంశయంతో, రామానుజుని తుదముట్టించే నైచ్యకార్యానికి కూడ సంసిద్ధుడయ్యాడు! ఆహా! మతమౌఢ్యం మనిషి నెంత దిగజారుస్తుంది? మనిషి సుఖకర మను గడకు పుట్టిన మతాలే, మనిషి మనుగడకు హానికారకాలైతే, ఆ మతాలుండేమి, లేకేమి!

అద్వైతమతం ప్రకారం, బ్రహ్మ (భగవంతుడు) నిర్గుణుడు, నిరాకారుడు, ఈ కన్పించే ప్రపంచం బ్రహ్మయందు భాసిస్తుందే తప్ప, నిజంగా లేదు. అంటే లేనిది ఉన్నట్లు కనబడు తుంది. కనుక అది మిథ్య. సత్యం ఒకటే, అదే బ్రహ్మ. ఈ బ్రహ్మ అద్వితీయం. ఈ బ్రహ్మోపాసన చేయాలంటే నిర్గుణ, నిరాకార చైతన్యాన్ని ధ్యానించాలి. అలా ధ్యానించి నప్పుడు, క్రమంగా అనంతమైన బ్రహ్మానందం, సర్వదు:ఖాలకతీతమైన అపరోక్షానుభూతి అనుభవంలోకి వస్తుంది. 'అహం బ్రహ్మాస్మి' అన్న సత్యం అనుభూతమౌతుంది.

ఇదంతా వినటానికెంత ఇంపుగా ఉన్నా, ఆచరణలోకి రాగానే ద్వంద్వయుతుడైన, త్రిగుణ పరివేష్టితుడైన మనిషిని గందరగోళ పరుస్తుంది. శ్రీ రామానుజులీ విషయం గమనించాడు. చాలామంది 'అహం బ్రహ్మాస్మి' అంటూ కూడా రాగద్వేషాదులకు, దేహాధ్యాసకు, ఇంద్రియలోలత్వానికి అతీతులుగా ఉండకపోవటం కన్పించింది. తాను బ్రహ్మ అని అనుకొంటున్నాడే తప్ప, బ్రహ్మయొక్క బహిరంతర సర్వవ్యాపకత్వాన్ని సాధకులు గ్రహించటం లేదు. పైగా ప్రపంచం 'మిథ్య' అంటూ సంఘంనుండి తమ అవసరాలన్నీ గ్రహిస్తూ, ఆ సంఘం యడల తమ విధులను బాధ్యతలను మరిచి, నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నారు. ఈ సాధన ఫలితం, సాధకునిలో మౌఢ్యాన్ని, అహంభావాన్ని మరింత విజృంభింపజేస్తున్నాయే తప్ప, అతని మనసును స్వేచ్ఛాయుతంగా, అమనస్కంగా, సంకల్ప వికల్ప రహితంగా మార్చటం లేదు. కనుక ఈ సిద్ధాంతాన్ని మార్చవలసి ఉంది. ప్రజలను అత్యున్నతమైన మానసిక స్థితులకు ఆరోహింపజేయవలసిఉంది. బ్రహ్మను సర్వులకు అందుబాటులోకి తేవలసిన అవసరముంది.

దానికై రామానుజులు అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని కొద్దిగా సవరించాడు. 'బ్రహ్మ సత్యమే;

నిరాకార నిర్గుణ చైతన్యమే. అంతేకాదు బ్రహ్మ సగుణుడు, సాకారుడు కూడ. సాధకుల (భక్తుల)కు నామరూపగుణాలతో దర్శనమిస్తాడు. మాట్లాడతాడు. వారి కష్టాలను, బాధలను కరుణాహృదయంతో వింటాడు. ఓదారుస్తాడు. ఆనందమార్గం వైపు దారి చూపిస్తాడు. అవసరమైతే తానే తోడూ-నీడవై సాధకున్ని నడిపిస్తాడు'—అంటూ బ్రహ్మను ఈశ్వరునిగా రూపొందించి, జనులకత్యంత చేరువగా చేశాడు. తల్లీ-దండ్రీ ఆత్మీయులకన్నా ఆత్మీయుడైన బంధువు, సఖుడు, ప్రియతముడు, భర్త, మాతాపితలు అన్నీ ఆ భగవంతుడేనని, నిరాశ, నిస్పృహలతో దిక్కుతోచని చింతలతో కలవరపడేవారికి తెలియజేసి, వారిలో తిరిగి జీవచైతన్యాన్ని కల్గించాడు. అనాథుడనంటూ బాధపడకండి, భగవంతుడే నాథుడు. దిక్కులేని వారమంటూ బాధపడకండి ఆ భగవంతుడే మీకు దిక్కు. దరిద్రులమని వ్యథ చెందకండి, ఆ లక్ష్మీనారాయణుడే మీ పోషకుడంటూ, సామాన్యుల జీవితంలో ఆశలను చిగురింపజేసాడు. అడుగడుగునా దాపరిల్లే అనేక కష్టాలకు - దుఃఖాలకు నివారకునిగా భగవంతుని చూపించి, జనులకు ఆత్మీయమైన బలధైర్యాలను ప్రసాదించాడు. బ్రహ్మను సగుణ సాకార ఈశ్వరునిగా సాక్షాత్కరింప జేయటంతో రామానుజుడు సంతృప్తి పడలేదు. ఏ ప్రపంచంలో జనులు తమ బతుకులు వెళ్ళదీస్తున్నారో, ఆ ప్రపంచం మిథ్యారూపమైనది కాదని కూడ చెప్పవలసి వచ్చింది. తామున్న ప్రపంచం మిథ్య అయితే ఇక తమ బతుకుల కర్థమేమిటి? ఈ మిథ్యా ప్రపంచం కోసం, ఈ మిథ్యా భార్యా పుత్రాది కుటుంబ పోషణ కోసం తామెందుకు వృథాగా కృషి చేయాలి? ఈ లేనిదాని కోసం తామెందుకు శ్రమించాలి! హాయిగా, ఉన్న సత్యమైన ఆ బ్రహ్మను ధ్యానిస్తే సరిపోదా?—అన్న నిస్తేజత, పలాయనతత్త్వం, పిరికితనం, సోమరితనం ఈ ప్రపంచ మిథ్యా భావం వల్ల జనుల్లో ఏర్పడటం చూశాడు. 'అహం బ్రహ్మాస్మి' అంటే 'ఈ ప్రపంచ మండలి సర్వజడ చేతన పదార్థాల్లో ఉన్న బ్రహ్మను నేనే' అన్న అభిప్రాయం కలగజేసుకోటానికి బదులుగా, 'నేను బ్రహ్మను, తదితరులంతా మూర్ఖులు; నేను మాత్రమే సత్యం ఇతరమైనదంతా, ఇతరమైన కార్య కలాపాలన్నీ మిథ్య' అన్న దేహగతమైన మూఢాభిప్రాయంలో అటు బ్రహ్మకూ గాక, ఇటు ప్రపంచానికీ కాక, రెంటికీ చెడిన రేవడిలా ఎందుకూ కొరగాకుండాపోతున్నారు. ఇలాంటి మూఢత్వాన్ని చూసి, రామానుజులకు అపారమైన దయ కల్గింది. అతను అత్యంత సాహసంతో లేచి, అద్వైత ప్రతిపాదితమైన ప్రపంచ మిథ్యాత్వాన్ని ఖండించాడు. "జనులారా! ఈ సత్యం వినండి. ఈ ప్రపంచం మిథ్య కాదు; సత్యం. ఈ ప్రపంచం ఆభాసమాత్రం కాదు; అది భగవంతుని నుండి పరిణమించినట్టిదే. మీ కోసమే, మీ ముక్తికోసమే భగవంతుడీ ప్రపంచాన్ని తన నుండి సృజించాడు. ఈ ప్రపంచం మాయాభూతం కాదు. రండు. ఈ సత్య ప్రపంచం ద్వార ఆ సత్యస్య సత్యాత్మను చేరుకోండు" అంటూ ఘోషించి పల్కాడు.

"బ్రహ్మ సగుణం. ప్రపంచం భగవంతుని లీలకోసం అతనినుండి పరిణమించినట్టిది. జీవులు ఈ ప్రపంచం ద్వార భగవంతుని సేవిస్తూ, ఆ భగవంతుని రూపులై పోతారు. ఆ భగవద్రూపులు కావటమే మానవుల యొక్క కర్తవ్యం. దానికొకటే మార్గం, శరణాగతి. అదే ప్రపత్తిమార్గం. భగవంతుని

మనోవాక్కాయాల చేత సంపూర్ణంగా శరణు పొంది, ఆ భగవంతుని నిష్కామంగా సేవించండి. భగవంతుని ధ్యానంలో భగవద్గ్రస్తులై భగవంతునిలా అతిశయానందాన్ని అనుభవించండి. ఈ దేహాన్ని విడిచి ముక్తి పొందండి''—అంటూ రామానుజులు అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని, సామాన్య జనులకత్యంత చేరువలోకి తెచ్చి, వారి జీవితంలో జీర్ణమై పోయేలా చేశాడు. ఇదే తర్వాత విశిష్టాద్వైతంగా పేర్కొనబడి ది సగుణత్వం, సాకారత్వం, ప్రపంచ సత్యత్వం ఇందులో విశిష్టంగా వచ్చాయి.

ఈ విశిష్టాద్వైత భావం, సంప్రదాయం రామానుజుడు కొత్తగా తెచ్చింది కాదు. అది పూర్వకాలం నుండి వస్తున్నదే. రామానుజునికి పూర్వం ఆళ్వారులు ఈ వైష్ణవసంప్రదాయాన్ని అనుసరించిన వారే. వారి ప్రభావం శ్రీరామానుజాచార్యులపై ఎంతైనా ఉంది. పోతే, మరుగున పడి, కనీ కనపడక ఉన్న ఆ సంప్రదాయాన్ని ఆచార్యులు పైకి తీసి, దానికి స్పష్టమైన రూపం, స్థానం కల్పించాడు రామానుజుని తర్వాత అనేకమంది వైష్ణవాచార్యులు దీన్ని పరిపుష్టం చేశారు భక్తిమార్గాన్ని సువిశాలం, విశాలతరం చేశారు. కుల మత జాత్యాది భావాల కన్నింటికీ అతీతంగా అందరికీ సన్నిహితంగా తీర్చి దిద్దారు.

బ్రహ్మను సాకార భగవంతునిగా చూపెట్టిన శ్రీరామానుజాచార్యులు క్రీ. శ. 1017 వ సంవత్సరంలో శ్రీపెరుబూదూరు నందు గొప్పపండితుడు, భక్తుడైన శ్రీ ఆసూరి కేశవాచార్యులకు, వివేకవంతురాలు, వైష్ణవ సంప్రదాయాన్ని బాగా ఎరిగిన అధ్యాత్మిక చింతనగల కాంతిమతి అను వారి ధర్మపత్ని యందు జన్మించాడు.

రామానుజులకు ప్రథమ గురువులు తల్లిదండ్రులే. ముఖ్యంగా తల్లియే రామానుజుల అభ్యుదయానికి కారణమైంది. నిజానికి ప్రతి బిడ్డకు తల్లియే ప్రథమ గురువు. గురువులోని సామర్థ్యాన్ని బట్టి ఆ పిల్లల అభివృద్ధులు ఆధారపడి యుంటాయి. జీజాబాయి పెంపకంలో ఛత్రపతి శివాజీ నాటి మొగలులను గడగడ లాడించి హైందవ సంస్కృతిని రక్షించాడు. తల్లిలోనే సంస్కారం, సామర్థ్యం కొరపడి యుంటే, సామాన్యంగా బిడ్డలు కూడ ఉన్నత సంస్కారవంతులు కాలేరు. ఈ విషయం మనం చరిత్రలో అనేకమంది మహనీయుల విషయంలో చూస్తుంటాం. అందుకే మన భారతీయ సంస్కృతి స్త్రీకి అత్యంత ప్రాముఖ్యమిచ్చింది. ఆమెను శ్రీమాతా అని కీర్తించింది. నేటి తల్లులెంతమంది ఇలాంటి ఉన్నత సంస్కారాలను కల్గియుండి, తమబిడ్డల అభ్యుదయానికి కారకులౌతున్నారో, అది ప్రతితల్లీ ఆలోచించుకోవలసిన విషయం. తల్లి ప్రథమ గురువు కదా అని, పిల్లవాణ్ని శాసించటం ఆరంభించకూడదు. ముందుగా తానా గురుత్వ యోగ్యతను సామర్థ్యాన్ని సంపాదించుకోవాలనే, ఈ వాక్యంలోని సామర్థ్యం లేకుండా 'తల్లి ప్రథమ గురువ'ని శాస్త్రం చెప్పింది కనుక నేను చెప్పినట్లు చేయాలి అని శాసిస్తే, అది నియంతృత్వం అవుతుంది గాని గురుత్వం కాదు.

కాంతిమతి అలా నియంతగా వ్యవహరించలేదు. రామానుజుని విద్వాంసునిగా, భక్తునిగా తీర్చిదిద్దాలని యత్నించింది. ఆమె స్వయంగా పండితురాలు. పైగా సంస్కారణ భావాలు గలది. మాతాచారాలు, మాధ

నమ్మకాలక తీతమైనది. ఇలాంటి తల్లి పెంప కంలో రామానుజులు బాల్యవిద్య నభ్యసించి వైష్ణవ భక్తితత్త్వాన్ని జీర్ణించుకోసాగారు 16 వ ఏటి వరకు అందరిలా విద్య నభ్యసించాడు.

పదహారవ సంవత్సరంలో రామాజునికి వివాహమయింది. కాని దురదృష్టంకొద్దీ అతని తండ్రి ఆ తర్వాత కొంత కాలానికే పరమపదించారు. శోకంలోనున్న తల్లియే శ్రీరామానుజుని బాధ్యతనంతా వహించవలసివచ్చింది. ఆమె, కుమారుని విద్యకోసం కాంచీపురానికి తరలిపోయే యత్నంలో ఉండగా, తిరుకచ్చి నంబి అనబడు కాంచీపూర్ణుడనే వైష్ణవ భక్తుని కలయిక సంభవించింది. ఈ భక్తుడు రామానుజునికి గురువై ఆళ్వారుల చరిత్రలను, ఆధ్యాత్మిక విద్యను బోధించాడు. ఆ తర్వాత కాంచీనగరానికి మకాం మార్చి, అక్కడున్న అద్వైతగురువు శ్రీ యాదవప్రకాశునికి రామానుజుడు శిష్యుడుగా కుదిరాడు. కొద్ది కాలంలోనే అపారపాండిత్యాన్ని సంపాదించాడు. కాని అద్వైతపరమైన గురువులబోధ అతనికి సంతృప్తి కల్గించలేదు. గురువులతో భేదించాడు. తర్కించసాగాడు. గురువులనుండి అనేకమైన వివరణలు కోరసాగాడు రామానుజుల బుద్ధి తీవ్రతను ఆ గురువు తమించలేక పోయాడు. శిష్యుని అపార తెలివితేటలు చూసి, కోపంతో, భయంతో అతణ్ని చంపివేయటానికి ప్రయత్నించాడు. కాశీయాత్ర నెపం మీద అతణ్ని తనతోపాటు తీసికెళ్ళి, మధ్యలోని అడవుల్లో హత్యచేయాలని అనుకున్నాడు. కాని రామానుజులెట్లో అది గ్రహించి, ఆ గండాన్నుండి తప్పించుకొని, తల్లిని చేరుకున్నాడు.

శ్రీరంగంలోని వైష్ణవమతాధిపతైన ఆళవందర్, రామానుజుని ముత్తాత. రామానుజుని శీశక్తి ఎరిగిన అతను, తన తర్వాత మఠాధిపతిని చేయటానికి రామాజునుల నెన్నుకొన్నారు. రామానుజులను తీసుకరావటానికి పెరియనంబి అనే శిష్యుని పంపారు. పెరియనంబితోపాటు శ్రీరంగం చేరేసరికే ఆళవందర్ పరమపదించియున్నారు. శ్రీరామానుజుడు ముత్తాత ఆశయం నెరవేర్చటానికి సంసిద్ధులయ్యారు. పెరియనంబి వద్ద ఉపదేశం పొందాడు. అయితే తనభార్య ప్రవర్తనవల్ల పెరియనంబికి దూరం కావలసివచ్చింది. భార్య ప్రవర్తన తనకు ఆటంకంగా ఉండటం చూసి, ఆమె ఒకమారు పుట్టింటికి వెళ్ళగా, రామానుజులు సన్యాసం స్వీకరించాడు. ఆ తర్వాత శ్రీరంగ వైష్ణవ పీఠాధిపతియై, ముత్తాత ఆశయాలు తీర్చాడు. "వేదాంతసారం, వేదాంత సంగ్రహం, వేదాంత దీపం" అనే గ్రంథాలను వ్రాశాడు. బ్రహ్మసూత్రానికి భగవద్గీతకు భాష్యాలు రచించాడు. తన విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతాన్ని బహుళ ప్రచారంలోకి తెచ్చి, సామాన్యుల ఆదరాభిమానాలు కూడ చూరగొన్నాడు. అద్వైత ప్రకాండుల మీద అనేక విజయాలు సాధించి, అనేక తీర్థయాత్రలు చేసి, తన తరువాత ప్రచారనిమిత్తం 74 శిష్యులను నియమించి 1137 వ సంవత్సరంలో పరమపదించాడు. శ్రీరామానుజులలా 120 సంవత్సరాలు జీవించి పండిత పామరులకు సైతం వేదాంతతత్త్వాన్ని చేరువకు చేసి చిరస్మరణీయుడు, వందనీయుడై నేడుకూడ వెలుగులను విరజిమ్ముతున్నాడు.

శ్రీరామానుజుడు భక్తిమార్గంలో, ప్రపత్తిసాధన చేయటానికి "సాధక సప్తక" మని ఏడు భక్తి మెట్లను పేర్కొన్నాడు. అవి వరుసగా— 1. వివేకము 2. విమోహము 3. అభ్యాసము 4. క్రియ 5. కళ్యాణము 6. అనవసాదము 7. అనుద్ధర్షము.

వీటి గూర్చి విపుల చర్చ కిది స్థానంకాదు. సూక్ష్మంగా వీటిని ఒకమారు స్పృశించి చూద్దాము.

భౌతిక మానసిక శౌచ్యము, ఆహారశుద్ధి, పవిత్ర జీవనము వివేకము. కోరికలను త్యజించుట విమోహము. మనసులో భగవంతుని రూపాన్ని నిరంతరం దర్శించే సాధన లేదా భగవద్ధ్యానము అభ్యాసము. తన స్వధర్మ సంబంధమైన తన బాధ్యతలోనున్న క్రియలను కర్మలను నిర్వహించటం క్రియ. సత్యము, ఆర్జవము, దయ, దానములను ఆచరించటం కళ్యాణము. నిరాశ, నిస్పృహ, విషాదాది చింతలనుండి స్వేచ్ఛగానుండటం అనవసాదము. అహంభావము, మానిత్వం, గర్వం ఇలాంటి దేహగత భావాలనుండి స్వతంత్రుడై యుండటం అనుద్ధర్షము.

ఈ ఏడు సాధనలద్వార భక్తి వృద్ధవుతుంది. భక్తి ద్వార క్రమంగా భగవంతుని ప్రేమ లభిస్తాయి. భగవంతుడు చివరికి ఆ భక్తుని అనుగ్రహించి, ఈ సంసార సుఖ దుఃఖాది వలయాన్నుండి, తన దగ్గరికి రప్పించుకొంటాడు. అంటే మోక్షం ప్రసాదించి, తన ధామంలో స్థానం కల్పిస్తాడు. ఆ పరంధాముని పరమధామంలోకి వెళ్ళటానికి మనమంతా చిత్తశుద్ధితో ఈ ఏడు సాధనలద్వార అవశ్య భక్తిని సంపాదించి, భగవంతుని అనుగ్రహానికి పాత్రులమయ్యేందుకు యత్నింతముగాక!

మానవతావాది - ఫ్రామ్

అన్నపరెడ్డి వెంకటేశ్వరరెడ్డి

నీ ప్రమేయం లేకనే నీవు పుడుతున్నావు; అంతకంటె నీ ప్రమేయం లేకనే నీవు గిడుతున్నావు. ఎప్పుడు ఎవరికి ఎక్కడ పుడుతున్నావో నీకు ఎరుక లేదు. నిన్ను ప్రేమించే వాళ్ళకంటె ముందే నీవు గతిస్తున్నావు. నీకు తెలివితేటలున్నాయి. తెలివితేటలున్నాయన్న సంగతి గూడ నీకు తెలుసు. ప్రకృతి శక్తుల ముందు నీవు అల్పుడవని నీ వెరుగుదువు. అయినా వాటిని జయించాలని నీవు వాటితో తలపడ్డావు. ఫలితంగా నాగరకత ఆవిర్భవించింది. అది నీకు ప్రకృతికి మధ్య అడ్డుగోడ నిలిచింది. దానితో నీవు ప్రకృతికి దూరమయ్యావు. సిమెంటు ఉక్కు కట్టడాలలో ఏ. సి. గదులలో, సింథెటిక్ దుస్తులలో, నేమ్ ప్లేట్లు, డోర్ నంబర్ల ప్రపంచంలో (నేమ్‌ప్లేట్‌పై ఉన్న పేరు, డిగ్రీ, హోదాలకు ఉన్న గౌరవం అసలు వ్యక్తికి లేదు. అతని హోదాను డిగ్రీని గౌరవిస్తాముగాని, అతనిని గౌరవించము, గుర్తించము) ఆణ్వికకుటుంబాలలో (ఉమ్మడి కుటుంబాలు పోయి, భార్యభర్త పిల్లల వరకే పరిమితమైన కుటుంబాలు వచ్చాయి), కృత్రిమ వాతావరణంలో నీవు నివసిస్తూ

సహజత్వాన్ని కోల్పోయావు. మనసొకటి చెబితే మరొకటి చేస్తున్నావు. నీ ప్రవృత్తికి నీవే దూరమయ్యావు. ఫలితంగా ఒంటరివాడవైనావు; ఏకాకివైనావు. నీకు ఇప్పుడు 'నా' అనే వాళ్ళు లేరు. ఈ ఒంటరితనం దుర్భరం; ఎలాగో దీనినుంచి బయటపడాలి. బాహ్య ప్రపంచంతో, ఇతరులతో సంలీనం చెందాలి. లేకపోతే పిచ్చివాడివై పోతావు. మరి ఇతరులతో సంలీనం చెందడం ఎలా? అందుకే ఈ రోజు మత్తుద్రవ్యాల సేవనం అధికమైంది; త్రాగి తందనాలాడడం ఎక్కువైంది. L. S. D; మార్జువానాల సేవనం మితిమీరింది. జాతర్లలోలాగ తాండవం చేసి పూనకం తెచ్చుకొనే మార్గాలు ఈనాడు కాబెరా నృత్యాలలో లభిస్తున్నాయి. వీటి ద్వారా కొంచెంసేపైన నిన్ను నీవు మరిచి అనంతవిశ్వంతో సంలీనం చెందవచ్చు. మత్తు దిగిన తరవాత కథ మామూలే. పరిష్కారం ఇది కాదు, ప్రేమ. అసలు ఈ ఒంటరితనం, ఏకాకితనం నీకు ఎలా వచ్చాయి?

ఒకప్పుడు నీవు ఆటవికుడవు. అప్పుడు ప్రకృతి ఒడిలో పరవశించావు. స్వర్గాన్ని చూచావు. ప్రకృతి నీవు వేరుకారు. అక్కడ అనిశ్చితతకు (uncertainity) చోటులేదు. ప్రకృతిలో ఉంటూనే దానిని అధిగమించ నారంభించావు. నాగరకత పెరిగింది. దానితో నిశ్చితత లోనుంచి అనిశ్చితతలోకి విసరబడ్డావు. నీవు నిర్మించుకొన్న నాగరక ప్రపంచంలో ప్రతిదీ అనిశ్చితమే. అనిశ్చితత భయానికి దారి తీస్తుంది; వ్యాకులతకు దారితీస్తుంది. నీవు కొంత దూరం ఈ దిశలో పయనించావు; అంటే ప్రకృతికి దూరంగా నడిచావు. ఒకసారి పుట్టిన తరవాత నీవు మాతృగర్భాన్ని తిరిగి ప్రవేశించలేవు. మళ్ళీ ప్రకృతి ఒడిని తిరిగి పొందలేవు. నిన్ను వెనుదిరిగి రానీయకుండ దేవతలు జ్వలిస్తున్న కృపాణాలతో కాపలాకాస్తుంటారు, నీ దారి ముందుకే, వెనుదిరిగే ప్రసక్తే లేదు. నీవు మరొక క్రొత్త స్వర్గాన్ని వెదుక్కోవాలి. ప్రకృతిలో నీవు పోగొట్టుకొన్న ఐక్యతను, నిశ్చితత్వాన్ని, నీ స్వర్గధామాన్ని పునఃసృష్టి చేయాలి. ఈ ప్రయత్నంలో నీ మేధాసంపత్తిని పెంపొందించుకోవాలి. ఈ పునఃసృష్టి మానవతా ప్రాతిపదికపైన జరగాలి. అత్యంత నిశ్చిత స్థితిలోనుంచి అనిశ్చితస్థితిలోకి విసరబడ్డ నీకు రెండే రెండు విషయాలు స్పష్టంగా తెలుసు. ఒకటి గతం గురించి. రెండవది అనాగతంలో మరణం ధృవమని. ప్రకృతిలోనే ఉంటూ, దానినే అధిగమిస్తూ, ఒంటరితనంతో, అనిశ్చితతతో, వ్యాకులతతో వేగిపోతున్న ఈ మానవుని 'అస్తిత్వ' సమస్యకు పరిష్కారమేమిటి? ఈ మానవ సంసారానికి పరమార్థం ఏమిటి? అసలు విషయం ఏమిటంటే, తన అస్తిత్వమే తనకు సమస్య అయినది మానవుని కొక్కడికే. ఇది గుర్తించినదీ మానవుడొక్కడే. మనిషి ఎప్పుడు పుట్టినట్లు? తల్లిగర్భంలోనుంచి బొడ్డు కోసుకొని భూమిమీద పడినప్పుడా? కాదు. మానవజాతి సమస్య జనన రహస్యాన్ని ఛేదించడం. తల్లి గర్భంలోనుంచి బయట పడగానే జననం పూర్తికాలేదు. జనన ప్రక్రియ సాతత్య ప్రక్రియ. ఎడతెగనిది. మనిషి జ్ఞానాన్ని సంపాదించుకొంటూ ముందుకు పోతున్నంతకాలం, తనలోని "తన"ను ఎరగడానికి ప్రయత్నించినంతకాలం, అతడు పుడుతూనే ఉంటాడు. "ఆత్మానం విద్ధి" తనను గురించి ఏ కొంత తనకు తెలిసినా అది జనన ప్రక్రియలో ఒక అడుగు ముందుకే. జ్ఞానం సంపాదించడమంటే తనను తాను ఎరగడమే. తనను తాను ఎరగడమంటే అంతకు ముందర తెలియని "నిన్నును" నీవు తెలుసుకొనడమే.

అంతకు ముందర తెలియని "నిన్ను"ను నీవు పుట్టించడమే. ఈ విధంగా జనన ప్రక్రియ అలా సాగిపోతూ ఉండవలసిందే మనిషి చనిపోయే లోపల పుట్టాలి. పుట్టడమంటే నిన్ను నీవు తెలుసుకోవడమే. కాని మనలో చాలమందిమి పుట్టకముందే గిడుతున్నాము.

ఈ ప్రశ్నలు మానవ సంసారానికి (Human existance) సంబంధించిన సమస్యలు. వీటికి పరిష్కారం ఏమిటి? ఈ సమస్యలను ఈ నూతనార్థంలో లేవనెత్తి పరిష్కరించ ప్రయత్నించినవాడు ఎరిక్ ఫ్రామ్.

మనోవిశ్లేషణ ప్రక్రియలో విశేషజ్ఞానాన్ని ఆర్జించిన ఫ్రామ్, 1980 మార్చి 18 వ తేదీన స్విట్జర్లాండ్‌లో గుండెపోటుతో మరణించాడు. 23 మార్చి 1900 లలో ఫ్రాంక్‌ఫర్ట్-యామ్-మేన్ (Frankfurt-am-Main)- అంటే జర్మనీ మధ్యంలోని ముఖ్యనదిపై ఉన్న నగరంలో జన్మించాడు. హైడిల్‌బర్గ్, ఫ్రాంక్‌ఫర్ట్, మ్యూనిక్ విశ్వవిద్యాలయాలలో సామాజిక శాస్త్రం, మనోవిజ్ఞానశాస్త్రాలను అభ్యసించాడు. మనోవిశ్లేషణంలో బెర్లిన్‌లో తర్ఫీదు పొందాడు. హిట్లర్ యూదు ద్వేషం అతనిని 1932 లో అమెరికాకు ప్రవాసం పంపింది. అక్కడ అనేక విశ్వవిద్యాలయాల్లో అతడు ఉపన్యసించాడు. కొలంబియా, యేల్, బెనింగ్టన్, మిచిగాన్ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పాఠాలు చెప్పాడు. నేషనల్ ఎడ్యుకేషనల్ మెడికల్ స్కూలులో ఆచార్యపదవి నలంకరించాడు. విలియమ్ అలాన్‌సన్ ఇన్‌స్టిట్యూట్‌లో ఉపన్యాసకుడుగ పనిచేశాడు. 1960 దశాబ్ది చివర నుంచి, స్విట్జర్లాండ్‌లోని మురాల్టోలో శేష జీవితాన్ని గడిపాడు.

ఇతడు ఇరవై పైచిలుకు గ్రంథాలను రచించాడు: "Escape from Freedom", "The Art of Loving", "Same Society", "Man for Himself. "The Forgotten Language", "Psychoanalysis and Religion" లు అతని ప్రసిద్ధ గ్రంథాలలో కొన్ని. అతడు ఎన్ని గ్రంథాలు వ్రాసినా, ఎన్ని ఉపన్యాసాలు చేసినా అతనిలో అంతర్వాహినిగ ప్రవహిస్తున్న లక్ష్యం ఒకటే: "మనిషిని మానవునిగ, మానవుని మానవీయునిగ పరివర్తించడమెలా? మనిషిలోని మానవతను వికసింపజేయడానికి అనుగుణ పరిస్థితులను కల్పించడమెలా?"

ఈ లక్ష్యానికి అనుగుణంగానే అతడు, ఇంతకుముందు పేర్కొన్న మానవ అస్తిత్వ సమస్యకు సమాధానం "ప్రేమ" అని చెప్తాడు. మానవ సంసారానికి ప్రేమ ఒక్కటే పరమార్థం అంటాడు. "Love", says Dr. Fromm, "is the only satisfactory answer to the Problem of Human existance.." ప్రేమ ద్వారా మనిషి ప్రకృతితో పోగొట్టుకొన్న ఐక్యాన్ని, స్వర్గాన్ని మానవాళిలో దర్శిస్తాడు. ఒంటరితనం, ఏకాకితనాలతో నిష్పన్నమైన వ్యాకులత అదృశ్యమవుతుంది.

అయితే అతడు మాట్లాడేది గర్భస్థ శిశువుకు తల్లికి మధ్య ప్రేమ గురించి కాదు. కాదు కాముకప్రేమ, లేదు వ్యక్తికప్రేమ, అబ్బాయి అమ్మాయి ప్రేమకాదు. మానవ అస్తిత్వ సమస్యకు పరిష్కారం కాదగిన పరిణతప్రేమ, బుద్ధప్రేమ, సార్వజనీనకప్రేమ, ఆత్మావగాహావం మీద ఆధారపడిన ప్రేమ, ధైర్యసాహసాలతో గూడిన ప్రేమ. పరిణతప్రేమ అంటే వ్యక్తిసమగ్రతను, వ్యక్తిత్వాన్ని పరిరక్షిస్తూనే సంలీనం చేసే ప్రేమ మనిషిలో క్రియాశీలక శక్తిగా మారిన ప్రేమ. తోటి మానవులకు తనకు మధ్య ఉన్న అడ్డుగోడలను కూల్చి

వేయగలిగిన ప్రేమ. ఈ ప్రేమ మానవునికి స్వర్గాన్ని తిరిగి ఇస్తుంది. 'God is love' అన్నప్పుడు దైవభావనలోని ప్రేమ ఇదే.

మనలో అధికజనానికి ఇటువంటి ప్రేమను పెంపొందించుకొనే శక్తే లేదు. ఈ శక్తిని పెంపొందించుకోవడానికి, ఇతర కళలలోవలె ఏకాగ్రత, అభ్యాసాలు కావాలంటాడు ఫ్రామ్. అంతేగాక, ఇతర కళలకంటె కూడ దీనిలో అవగాహన, అంతర్దృష్టి కావాలన్నాడు.

దేవుడు చనిపోయాడా? ఈ ప్రశ్నకు అతడు రచించిన "you Shall be as gods" లో సమాధానం లభిస్తుంది. ముందు కొంచెంగా దైవభావనను గురించి వివరించాలి. అసలు దేవుడు అనేక మార్పులకు గురయ్యాడు. మానవ పరిణామంతోపాటే దైవభావనలోను మార్పులు వచ్చాయి. ప్రకృతితో పెనవేసుకొని ఉన్నప్పుడు మనిషి చెట్లను, పుట్లను పూజించాడు. తరవాత జంతుపూజ, బహుదేవతారాధన వచ్చింది. దేవుడు మానవాకృతిలో మలచబడ్డాడు. తరవాత ఏకదేవతారాధన వచ్చింది. ఈ దేవునికి మనిషి భయపడతాడు. ఈ దేవుని వరాలిమ్మంటాడు, పూజిస్తాడు. అయితే పరిణామం ఇక్కడితో ఆగిపోలేదు. నిజమైన మతావలంబి, బుద్ధునివలె దేవుని ఏమీ అడగడు దేవుని గురించి తనకేమీ తెలియదంటాడు. దేవుడు ఏ భావనకు ప్రతీకో, ఆ భావన వెనుక ఏఏ అనుభవాలున్నవో వాటియందే తనకు విశ్వాసమంటాడు. ప్రేమ, ధర్మం, సత్యం, న్యాయాలకు దేవుడు ప్రతీక. అయితే- మనిషిలాంటి దేవుడు కాకపోతే- నేను వాటినే ప్రేమిస్తాను. అంటే ప్రేమను ప్రేమిస్తున్నానని అర్థం, ధర్మాన్ని పూజిస్తున్నానని అర్థము. ను, ఫ్రామ్, ఇలా అడగమంటాడు: "దేవుడు ఏఏ అంతిమ విలువలకు ప్రతీక అవుతుందో – ఆ అంతిమ విలువలు, దైవభావన ఏఏ అనుభవాలను రేకెత్తిస్తుందో ఆ అనుభవాలు చచ్చిపోయాయా ?" లేక 'దేవుడు మరణించాడా!' అని అడిగేదానికంటె 'మానవుడు మరణించాడా" లేక 'మానవత మరణించిందా?' అని నేటి ప్రపంచాన్ని అడగడం సముంజసంగా ఉంటుందంటాడు ఫ్రామ్. 'you shall be as gods' లో ఫ్రామ్, చెప్పిన దైవభావనలోని పరిణామం – అసూయాపరుడైన భగవానుడు రాజు ఎలా అయిందీ, చివరకతడు నామరహితుడైన దేవుడెలా అయింది, ఈ నామరహితుడు మనిషిని తీర్చిదిద్దే సూత్రాలకు ప్రతీక ఎలా అయిందీ, (దీనికి విపర్యయంగా మానవుడు, 'దేవునికి, మిా విధేయుడైన సేవకుని'నుంచి తన చరిత్రకు తాను కర్తకాగల స్థితికి ఎలా చేరింది)–వివరించాడు.

ఫ్రామ్‌ను అత్యంతంగా ప్రభావితం చేసిన వారిలో బుద్ధుడు, క్రీస్తు, మార్క్స్, ఫ్రాయిడ్‌లు ముఖ్యులు. ఫ్రాయిడ్ సహజాతమానవుని (related man) బుద్ధ క్రీస్తుల పరిణత కరుణ ప్రేమలను రంగరించి నూతన మానవీయమానవుని ఆవిష్కరింపజేశాడు.

ఫ్రాయిడ్ మనోవిశ్లేషణం ఎందుకు సంకటస్థితి (crisis) లో పడిందీ వివరిస్తూ, ఫ్రాయిడ్ అనుయాయులు అతనిలోని సమూల పరివర్తన (radical change) లక్షణాన్ని గుర్తించకుండా తప్పుదారిలో అనువృత్తి (conformist) లక్షణాన్ని మాత్రమే గ్రహించారు. ఫ్రాయిడ్ అహేతుకశాస్త్రాన్ని (Science of the irrational) ప్రవచించి కోపర్నికస్ విప్లవాన్ని తీసుకొచ్చాడు. అచేతనం (Unconscious) రచనలలో, కలలలో, రోగలక్షణాలలో, నిత్యజీవితలలో దొర్లే పొరపాట్లలో ఎలా బహిర్గత

మయ్యేది వివరించాడు. మనిషి ప్రవర్తనపై అచేతనం ప్రభావాన్ని వివరించాడు. ఇంత వరకు ఫ్రాయిడ్‌తో ఫ్రామ్ ఏకీభవిస్తాడు. విక్టోరియా యుగంలో లైంగికతను అణచి వేయడం ఆరోగ్యమని భావించిన సమాజాన్ని విమర్శించి ఫ్రాయిడ్ తన సిద్ధాంతానికి లైంగికతను కేంద్రంగా చేసుకొంటే, ఆ లైంగికతను పట్టుకొని ఇప్పుడు వేళ్ళాడడం కుదరదంటాడు ఫ్రామ్. ఎందుకంటే విక్టోరియా సమాజం ఇప్పుడు లేదు లైంగికత అణచివేత లేదు. అదొక వినిమయవస్తువు (Commodity) అయిపోయింది. వెలకు దొరుకుతోంది. ఇప్పటి సమాజంలో కొత్త సమస్యలు వచ్చాయి. రాజకీయాలు నిర్వీర్యమయ్యాయి. వ్యవస్థామానవుడు (Organisation man) ఆవిర్భవించాడు. మధ్య తరగతి భద్రత ఎగిరిపోయింది. ఇది వ్యాకులతాయుగమైంది (Age of anxiety). వైమనస్యం (alienation), ఒంటరితనం(loneliness), వేర్పాటు (Separation) ఈ యుగలక్షణాలు. తను సృజించిన యంత్రానికి మానవుడు బానిస అయ్యాడు. యంత్రంలో భాగమయ్యాడు. అతడొక వినిమయవస్తువు (Commodity) అయ్యాడు. మార్కెట్టులో ఏ లక్షణాలకు రేటు పలుకుతుందో ఆ లక్షణాలనే పెంపొందించుకొంటున్నాడు. మానవసంబంధాలను 'అంగడినీతి' (rules of the market) ఏలుతోంది. తల్లి-బిడ్డ సంబంధాలను ఆర్థికవిలువలు నిర్ణయిస్తున్నాయి. మార్పులేని మనోవిశ్లేషణం (Psychoanalysis) మారిన ఇటువంటి ప్రపంచానికి ఏమి చేయగలదు. అందుకని మనోవిశ్లేషణం ఈ మార్పులకనుగుణంగా మారాలంటాడు ఫ్రామ్. లైంగికతకు మారు వైమనస్యం, ఒంటరితనం మనోవిశ్లేషణానికి కేంద్రాలు కావాలన్నాడు.

నూతనమానవుని, వినిమయవస్తువుగా కాక, మనిషిని మనిషిగా ప్రతిష్ఠించే ప్రయత్నంలో బెర్న్‌ఫీల్డ్, విల్‌హెల్మ్‌రీక్‌లకు వలె ఇతడు అనేకాలలో ముందడుగు వేశాడు. ఫ్రాయిడ్ అచేతన సిద్ధాంతాన్ని గతితార్కిక పద్ధతిపై సామాజిక ఆరోగ్యదృష్టి (health of the society) తో కాకుండ, మానవతారోగ్య (health of the humane దృష్ట్యా-అంటే నిండుజీవితాన్ని నిర్భయంగా గడపడానికి - సవరించాలన్నాడు ఫ్రామ్.

భవిష్యత్తులో అధికజనం బూజుపట్టిన అరిగిపోయిన ఆలోచనా మూసలకు, విషయాలకు అంటుకుపోయి, తాము అనుకొన్నదే సరైనదనే భ్రాంతిలో పడే ప్రమాదముంది. తమకున్న వ్యవహారజ్ఞానాన్ని (Common-sense), అందులోని కాల్పనిక భాగాన్ని (fictitious element) పట్టించుకోకుండ, వివేచన (reason) అని భావించే ప్రమాదంలో పడతారు. ఈ హెచ్చరికను గుర్తుపెట్టుకొని 'గానుగెద్దు' ఆలోచనల నుంచి బయట పడమని, రోకంటిపాట పాడవద్దని, పరుల భావాలను చూచి అవి తనలో ఎప్పటినుంచో ఉన్నాయని, అవి అసలు తనవేననే అలసత, గాడిలో పడవద్దని కోరతాడు.

(166 వ పేజీ తరువాయి)

డంలో నా ఇష్టం వచ్చినట్లు చెప్పాను. లంచాలు ఇచ్చిపుచ్చుకొనే ధోరణులు ఎలా ఉంటవో నాకు తెలియదు కాబట్టి నేను పైన వ్రాసిన ఆ విషయం మాత్రం అసహజంగా వాస్తవ దూరంగా తోచవచ్చు. కాని అది పొట్టు విషయం. దాన్ని మీరు తోసివేయండి- నాకు బాధ లేదు. గింజ విషయం సత్యం కాబట్టి దాన్ని మాత్రం గ్రహించండి.

సద్దర్శనము

వివరణము డాక్టర్ చాగంటి సూర్యనారాయణమూర్తి

(గత సంచిక తరువాయి)

19. దేహాత్మభావే జ్ఞజడౌ సమానౌ
వేకస్య దేహే హృది దీప్త ఆత్మా
ఆక్రమ్య దేహంశ్చ జగచ్చ పూర్ణః
పరస్య మేయం తనుమాత్రమాత్మా

ఆంధ్రానువాదం:- శారీరకసంబంధమైన భావాలు, జ్ఞానికి అజ్ఞానికి సమానములే. జ్ఞాని తనలోనే సాక్షాత్కరించే ఆత్మను, తన చైతన్యస్థానము వద్దకు చేర్చుకుంటాడు. ఈ ప్రక్రియలో తన దేహాభిమానమును, ప్రపంచాభిమానములు దాటి అంతటా వ్యాపించిపోతాడు. అజ్ఞాని. తన శరీరమే ఆత్మ అనుకొని, అందు ఖయిదీ అయిపోతాడు.

వివరణము:- జ్ఞానికి శరీరస్పృహ ఉండదని. అది ఉన్నదనే జ్ఞానమే ఉండదని, చాలామందికి అపోహ ఉంటుంది. అది తప్పు జ్ఞానికి కూడా ఇతరులకు వలె శరీరము ఒక వస్తువే; జ్ఞానికి కూడా దాని కష్టసుఖాలు నొప్పులు మొదలైనవి మార్పులు, అనుభూతి ఉంటుంది. జ్ఞానికి, అజ్ఞానికి, ప్రబుద్ధునికి. బుద్ధిహీనునికి తేడా ఎక్కడంటే - శరీర స్పృహయందు కాదు. వారి వారి శరీరములకు వారిచ్చే విలువ, వారి భావములు.

'నీవు ఎవరవు?' అని ఎవరైనా అడిగితే ఆ ప్రశ్నకు జవాబు నీలో 'నేను' 'నేను' అని గంతులు వేసే అల్లరి పిల్లవాని దగ్గరకైనా పోగలిగితే, కొంతవరకూ మంచిదే. ఆ 'నేనే' నీ మనస్సుగా, బుద్ధిగా, ప్రాణంగా, శరీరంగా బయటపడుతుంది. కాబట్టి చాలామంది తమ స్వరూపం అహంకారంతో మొదలెట్టి శరీరందాకా ఉండేదని తలుస్తారు. దీనికే శరీరాభిమానమని అంటారు. ఇక్కడ శరీరం అంటే, స్థూలశరీరం. మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారం కూడా ఉంటాయి. జ్ఞానికి ఆత్మ సాక్షాత్కారం పొందే వరకూ, ఈ శరీరాభిమానం ఉంటుంది. కాని ఆ తరువాత, ఈ శరీరమే తాననుకొనే పొరపాటు ఉండదు. నిజస్థితి తెలుసుకొంటాడు. తన శరీరం, బుద్ధి, అహంకారాన్ని కూడా దాటి తన నిజస్వరూపమైన శుద్ధ చైతన్యంతో లీనమైపోతాడు. అనంతమైన ఆ సచ్చిదానందంతో ఏకమైపోతాడు. దేశకాలాలకు అతీతమైన, నిత్యమైన, అంతటా వ్యాపించిన తన నిజస్వరూపం సాక్షాత్కరిస్తుంది. అట్టి సమాధిస్థితినుండి తిరిగి జ్ఞాని జాగ్రత్తలోకి వస్తే ఈ శరీరం, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారం, ఈ సర్వప్రపంచం ఆ శుద్ధచైతన్యమైన ఆత్మ విలాసమే కాని మరేమీ కాదని గ్రహిస్తాడు. అప్పుడు తన శరీరానికి, ప్రపంచానికి తేడా ఏమీ గుర్తించలేడు. ఇతరులు, తాను తన శరీరమే అని భ్రమపడి ఇతరాభిమానాలు చూపిస్తారేమో కాని. జ్ఞాని అభిమానం తన శరీరంతో ఆగక లోకమంతటా వ్యాపించిపోతుంది. లోకమంతా అతని శరీరమే; అది పరిపూర్ణస్థితి.

తన సంకుచితమైన దృష్టి పోయి అనంతమైన, పూర్ణమైన సమ్యక్‌దృష్టి వస్తుంది. ఇది సముద్రములో పుట్టిన బుడగ పగిలి సముద్రపు నీటిలో కలిసిపోవటం వంటిది. తిరిగి ఆ నీరు బుడగగా ఉంటే సముద్రం వేరు, నేను వేరు, నేను బుడగగా పుట్టాను, బుడగగా ఉన్నాను, బుడగగా చస్తాను అని అనుకుంటుందా?- ఒకసారి తను సముద్రమేనని అనుభూతి కలిగాక. నేను ఈ సముద్రమునే; ఈ బుడగలు మొదలైనవి నా విలాసములు. ఈవేళ ఉండి రేపు పోయేవి;

జ్ఞాని స్థితికూడా ఇట్టిదే; ఈ జగత్తం తానే తన శరీరమనే గుర్తిస్తాడు. కాని అజ్ఞాని మాత్రం నేను ఈ శరీరమును. ఫలానా పేరు నాది, ఫలానావారి కొడుకుని. ఫలానా ఊర్లో ఫలానా తేదీన పుట్టాను అని అనుకుంటాడు. తాను ఈ శరీరముతో కూడుకొని ఉన్న మనస్సు. బుద్ధి మొదలైనవే అని సంకుచితభావంతో ఉంటాడు. జ్ఞానిమాత్రం పూర్ణదృష్టితో లోకం అంతా తానేనని పూర్ణపురుషుడుగా ఉంటాడు.

ఇద్దరు బాల్యంలో సన్యసించి, ఆత్మజ్ఞానం పొందారు. తరువాత కొంతకాలమునకు వాళ్ళు కల్సుకొన్నప్పుడు ఒకడంటాడు 'నేను లేను, ఉన్నదంతా సర్వేశ్వరుడే.' రెండవవాడు- 'అంతా నేనే, నాకన్న ఇతరం ఏమీ లేదిక్కడ' అంటాడు. వారిద్దరి భావం ఒకటే కాబట్టి వాళ్లు పోట్లాడరు. అదీ, నేను అనే అహంకారం పోయిన తరువాత కలిగే సాక్షాత్కారం. అప్పుడు ఉండేది ఒక్క పరబ్రహ్మ మొక్కటే.

20. అజ్ఞస్య విజ్ఞస్య చ విశ్వమస్తి
పూర్వస్య దృశ్యం జగదేవ సత్యం
పరస్య జగదాశ్రయభూతమేకం
సత్యం ప్రపూర్ణం ప్రభావిభాంత్యరూపం

ఆంధ్రానువాదం:- జ్ఞానికి, అజ్ఞానికి జగత్తు ఉన్నది. మొదటివానికి కనపడే జగత్తే సత్యం రెండవవానికి నామ రూపాలు లేనట్టి, ఈ జగత్తుగా ప్రకాశిస్తూ కనపడుతూ దానికి ఆధారభూతమైన, అంతటా వ్యాపించినదే పరమ సత్యం.

వివరణం:- కాబట్టి తేడేమిటంటే జ్ఞాని, అజ్ఞాని జగత్తుతో నిజమనే వ్యవహరిస్తుంటారు. తేడా ఎక్కడంటే, జగత్తంటే వారివారి తెలివి, దానికిచ్చే విలువలు;

అజ్ఞాని కనపడేదంతా నిజమని కొంటాడు. అంతకు మించి అతని దృష్టి పోదు. దూరదృష్టిగల జ్ఞాని అట్లు కాదు. ఈ కనపడే జగత్తును గురించి బాగా విచారించి ఇలా నిత్యమూ మారిపోయేది, ఇది సత్యమెంది ఎలా అవుతుందని పరీక్షిస్తాడు. బయట కనపడే ఈ జగత్తు సత్యం కాజాలదని తేల్చుకుంటాడు. తర్వాత ఈ జగత్తు ఎలా పుట్టిందో వెదకడం సాగిస్తాడు. ఈ జగత్తు మనస్సు పనిచేస్తున్నపుడే ఉన్నదని, మనస్సూరకుంటే ఈ జగత్తు లేదని కనిపెడతాడు. ఈ మనస్సు ఎక్కడనుండి పుట్టినదో కనిపెట్టే ప్రయత్నంలో, తనలో తాను లీనం అయిపోతాడు. అదే సమాధి! అక్కడ మనస్సు తన జన్మస్థానంలో లీనం అయిపోతుంది. ఆ స్థితిలో ఈ ప్రపంచస్ఫురణ ఉండదు. అందులోంచి బయటకు రాగానే, మనస్సు దానితో ప్రపంచం వస్తాయి. కాని ఈ ప్రపంచం, శుద్ధ చైతన్యవిలాసమేనని గుర్తిస్తాడు. తరువాత, ప్రపంచం అంతా, ఆఖరికి ఒక గడ్డిపరక కూడా తానేననే భావనలో ఉంటాడు.

జ్ఞానియొక్క ఈ స్థితిని విశ్వాత్మభావం అంటారు. తనను అన్నిటియందును, అన్నిటిని తనయందేను గుర్తించుట: ప్రపంచం అతనికి ఇతరులకు కనపడునట్లు కనపడదు. అతని దృష్టి, దృక్పథము దివ్యముగా పరిణమించింది. ఈ నామరూపాలతో నిండిపోయిన జగత్తులో, నామ రూపాలు లేకుండా సర్వవ్యాపి అయిన సత్యం. సచ్చిదానందమే అతనికి గోచరిస్తుంది. ఎన్నటికీ నాశనము లేని పరబ్రహ్మముయొక్క స్ఫురణలో ఒక స్థాయిలో ఈ చిత్రవిచిత్ర జగత్తు కనిపించి, కొంతకాలముండి నశించిపోతూంటుంది. అజ్ఞాని యొక్క దృష్టి, చిన్నపిల్లవాడు సినిమా చూడటం వంటిది. చిన్నపిల్లవానికి సినిమాలో అందరు నిజంగా జీవించి ఉన్న మనుష్యులు, జంతువులూను; కాని జ్ఞాని దృష్టిలో పెద్దలు సినిమా చూచుట వంటిది. పెద్దవాళ్ళు ఎవరూ సినిమా నిజమనుకోరు. అది తెరమీద కద్దము, వెలుతురూ, సినిమా ఫిల్ము, అదే బొమ్మల్లాటని తెలుసుకొంటారు.

21\. విధేః ప్రయత్నస్య చ కోఽపి వాదః
తయోర్ద్వయోర్మూలమజానతాం స్యాత్
విధేః ప్రయత్నస్య చ మూలవస్తు
సంజానతాం నైవ విధిర్న యత్నః

ఆంధ్రానువాదం:- ప్రారబ్ధమా? పురుషప్రయత్నమా కారణం? అని వాదించే వాదాలు, ఆ రెంటికి మూలం ఏదో తెలియకుండా చేసే వాదాలు. ఈ ప్రారబ్ధానికి పురుషప్రయత్నానికి మూలమైన సత్యం సాక్షాత్కారమైతే ఈ రెండు కూడా ఉండవు.

వివరణము:- ఈ శ్లోకంలో మహర్షివారు. కర్మబంధానికి, ఇచ్ఛాపూర్వకమైన పురుషకారానికి గల స్థానాన్ని గురించిన వాదాలు నిష్ప్రయోజనాలని గ్రహిస్తారు. మన పూర్వులు జరిగేదేదో జరుగుతుందని ప్రారబ్ధం అని పురుషప్రయత్నం మానేవారు కారు. పురుషకారానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చేవారు. ఇప్పటివారే విదేశపరిపాలనతో నిర్వీర్యులై. మన కర్మవల్ల జరిగేదేదో జరుగుతుందని, సాకు చెప్పుకోవడం మొదలుపెట్టి మనకు వచ్చే కష్టాలకు నష్టాలకు 'దాసోహం' అంటున్నారు. నిజానికి ప్రారబ్ధం అంటే మన పూర్వకర్మల ఫలశేషం. ఇప్పుడు ఫలించకుండా మిగిలినది. ఆ ఫలాలు ఇప్పుడు మనము అనుభవిస్తున్నాము. కొంతవరకు ఇప్పుడు జరిగేది గతంలో జరిగినదాని ఫలమేనని చెప్పాలి. కానీ ఈ పూర్వకర్మఫలాలను చాలవరకు మనం ఇపుడు ప్రతిఘటించవచ్చు. మనం ప్రారబ్ధంయొక్క కీలుబొమ్మలం కాము. గట్టి సంకల్పబలంతో, పౌరుషంతో పూర్వకర్మఫలాలను సరిదిద్ది దాటగలం. అసలు పారమార్థికదృష్ట్యా చూస్తే ఈ సుఖదుఃఖాలన్నీ మనస్సులో కదిలేటే కదా! సమాధానం వలన సమాధి వలన వీటిని దాటవచ్చు మన చేతిలో వున్న జీవితాన్ని జడములైన గ్రహాలు, కర్మలు మార్చలేవు. మనం అనంతశక్తివంతమైన ఆత్మస్వరూపులం. మనం చేయలేనిది ఏదీ లేదు. ఈ విషయాన్ని ఇంకో విధంగా పరిశీలిద్దాం. కర్మబలానికి భయపడి, ఏదో దురదృష్టం చేతిలో పడిపోయామని, మనకూ గతి. మోక్షం లేదని నిస్పృహ చెందడం భయానికి, దుఃఖానికి కారణం. అదిగాక మనం అన్నివిధాల అదృష్టవంతులమని అన్నీ కల్పిస్తున్నాయనే ధైర్యం సుఖ కారణం.

ఈ రెండు సుఖదుఃఖాలు స్వప్న జాగ్రదవస్థల్లోనే ఉంటాయి. ఇవి మనస్సుయొక్క చలనాలు వికారాలు కదా. ఇవి నిద్రలో ఉండవు. అంటే ప్రారబ్ధం నిద్రలో పని చేయ

దన్నమాటేకదా! భాగ్యవంతునికీ, దరిద్రునికీ, యువకునికీ, వృద్ధునకూ నిద్ర సమానమైన స్థితే - చింతా చీకూ లేనిది కదా? ఇవన్నీ జాగ్రత్తలోనూ స్వప్నంలోనూ ఉండేవి కదా? కాబట్టి ప్రారబ్ధం, కర్మ అనేది మనస్సూ, దాని విలాసం ఉన్నంతకాలం ఉండేది! కాబట్టి నిద్ర పోతున్న వాణ్ని కర్మ బాధించదు. ఇంక ఇచ్ఛాపూర్వకమైన పురుష ప్రయత్నం ఆలోచిద్దాం. ఇక్కడ మనుష్యుని ఆలోచనలు, 'నేను ఇది చేశాను - ఇది చేయగలను - నేనంతవాణ్ణి - ఇంతవాణ్ణి - నేను స్వయంకృషి వల్లనే ఇంత పైకి వచ్చాను - కర్మ నన్నేం చేస్తుంది?' ఇవికూడా ఆ మనస్సు యొక్క చలనాలే, మనస్సు ఆ పరమాత్మ స్ఫురణయే. ఈ రెండింటికి అట్టే తేడా లేదు. కొంత స్థాయిభేదం ఉండవచ్చునేమో. ఇట్టి స్థితిలో విధానికి ప్రారబ్ధానికి, పురుషేచ్ఛకూ వైరుధ్యమున్నదని ఎలా చెబుతాము? వీటి రెంటికీ మూలం ఒక్కటే కదా. ఇట్టిస్థితిలో వీటి మంచి చెడ్డలను గురించి అంతా తెలిసినట్లు వాదించడంలో పలబు ఏముంది? ఒకసారి వీటి నిజస్థితి గుర్తించాక అవి ఆత్మయొక్క రెండు విధములైన విలాసాలుగా అనుభవిస్తాడుగాని అవి విరుద్ధములైనవని అనుకోడు. కాబట్టి ప్రారబ్ధం, పురుషప్రయత్నం మనస్సు స్థాయిలోనివి. ఆత్మ సాక్షాత్కారం కలిగినవానిని ఇవి బాధించవు. సుఖ దుఃఖాలు మంచిచెడుగులు దాటిన జ్ఞానిని ప్రారబ్ధం ఏం చేస్తుంది? అట్టి ఉత్తమస్థితిలో 'నేను' అనే అహంకారం అడుగంటినపుడు - ఎవడి ప్రారబ్ధం? ఎవడి స్వతంత్రేచ్ఛ? 'నేను స్వతంత్రుణ్ణి' అనుకునే నేనే చచ్చాక ఇవి ఎక్కడ నుంచి వస్తాయి? అందుకే మహర్షి వీటిని గురించి శుష్క వాదాలు చేయకు. సమత్వం సాధించి ఈ ప్రారబ్ధం వల్ల వచ్చే సుఖదుఃఖాలను దాటివెళ్లు. 'సోఽహం' భావన చేస్తే ఆత్మ సాక్షాత్కారం కలిగి నా ప్రారబ్ధం అని విస్పృహ చెందేది, అన్నీ నేనే చేశానని విర్రవీగే 'నేను' సచ్చిదానందమై ఆత్మలో లీనం అయిపోతుంది అంటారు.

22. యదీశితుర్వీక్షణమీక్షితారం
అవీక్ష్య తన్మానసికేక్షణం స్యాత్
న ద్రష్టురన్యః పరమో హి తస్య
వీక్షా స్వమూలే ప్రవిలీయ నిష్ఠా

ఆంధ్రానువాదం:-సర్వ ద్రష్ట అయిన ఆత్మసాక్షాత్కారం లేకుండా, ఎవడైనా నే దేవుణ్ణి చూచానంటే అది వాని మనోవికారమే - సర్వద్రష్ట సాక్షికాక దేవుడు వేరే లేడు. నిజమైన దేవతాదర్శనం అంటే తన మూలకారణమైన ఆత్మలో మునిగిపోవుటే.

వివరణం:-భక్తులకు దేవతాదర్శనం కలిగినదని మనం వింటూంటాం. చదువుతూంటాం. ఇవి ఎంతమటుకు నిజం? దేవుడు, దేవతా అంటే ఏమిటి? అన్నిటికి కారణం అయి మనస్సుకు అవతలనుండే పరతత్త్వం! అక్కడ మన ఇంద్రియాలేవీ పనిచెయ్యవు! ఆలోచనలుండవు. అహంకారం ఎందులోంచి వచ్చిందో, ఆ శుద్ధచైతన్యంలో లీనం ఐపోతుంది. ఆ పరమసత్యమే సర్వేశ్వరుడు. మన మనస్సు, ప్రపంచం, ఆ మూలకారణం యొక్క విలాసములు అతడే మన అందరిలోనూ దృక్కు-చూచేవాడుగా ఉండే ఆత్మ - నేను. 'తత్త్వమసి'- కాబట్టి అతనికంటె ఇతరమును నీవు ఎలా చూడగలవు? కాబట్టి నీవు ఏ దేవుడినైనా చూడాలంటే, దాని మూలమైన దృక్కులో మునిగిపోవాలి. ఆ దృక్కూ నీవు ఒకటే అని గుర్తించాలి. దేవుణ్ణి ఎవడు చూడాలంటున్నాడో వాడు ఆ చూచే వాణ్ణి గుర్తించకుండా అనేది అర్థం లేని మాట. కాబట్టి నీకు దేవత ప్రత్యక్షమైనదంటే అది మనస్సు యొక్క ఆలోచనా విశేషం - దీనిని ఉన్మనీ అని కూడా అంటారు. అయితే ఈ భక్తుల గాథలన్నీ అబద్ధములా? వారికి దేవతా దర్శనం లేదా? అని అడగవచ్చు. ఒక భక్తుడు తన ఇష్ట దేవతను గురించి ఎల్లప్పుడూ ఆలోచిస్తూంటే అతని మనస్సు ఆ ఆలోచనతో నిండిపోతుంది. ఆ స్థితిలో ఒకప్పుడు 'నాకు దేవత దర్శనం ఇచ్చింది' అనుకుంటాడు. నిజంగా అతని మనస్సే ఆ విధంగా వికసించింది. దానివల్ల ఎంతో సుఖం అనుభవిస్తాడు. అట్టి అనుభూతులు ఇంద్రియార్థములు కావు కానీ వాటికంటే సూక్ష్మమైనవి, పరిశుద్ధమైనవి. అయినప్పటికీ ఆ దర్శనం ఇచ్చింది ఆత్మవస్తువు ఎలా అవుతుంది? ఆత్మ దృగ్గోచరం కాదు కదా, కానీ గాఢమైన భక్తితోనూ అవ్యాజమైన ప్రేమతోనూ మనస్సు నిరంతర భగవత్పరంగా ఉంటే - నిజమైన భక్తుడు సత్త్వగుణ ప్రధానుడై పోతాడు. అతని మనస్సు సూక్ష్మము, పరిశుద్ధము అగుట వల్ల తన ఇష్టదేవతను అంతటా పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతం - చూడగలుగుతాడు. అతనికి సమ్యక్‌దృష్టి కలిగి తనకూ, దేవునకూ, ఇతరమునకూ భేదము చూడలేడు. ఇట్లు కొంతకాలం జరిగాక మనస్సును దాటి దృక్కైన ఆత్మతో ఏకం అయిపోతాడు. అదీ ఇతనికి నిజమైన దేవతాదర్శనం. అంతటా దృక్కుగా ప్రకాశించే ఆత్మ తప్ప దేవుడు వేరే లేడు. ఆ పరమాత్మ నీలో వుండే సాక్షి. నీ ఆత్మకంటే వేరుకాదు కానీ అతడు నీ మనస్సుకూ ఇంద్రియాలకూ అందనివాడు.

(తరువాయి 2వ పంచికలో

వందేమాతరం

ఆరిపాకం సూరిబాబు

భారతదేశంలో అనాది నుంచి ఎవరు ఏ కార్యం తలపెట్టినా విఘ్నేశ్వరుని పూజించి తర్వాత పనులు మొదలుపెట్టడం జరుగుతుంది ఇప్పటివరకు! ఆదివేల్పుని ప్రార్థిస్తే కాని కార్యాలు జయప్రదం కావని ఒక దృఢ విశ్వాసం హిందూమత సాంప్రదాయంలో పెన వేసుకొని వుంది. ఇదేవిధంగా ప్రతిదేశంలోను ప్రార్థనాగీతంతోపాటు, జాతీయగీతం కూడా ప్రముఖస్థానం వహిస్తుంది. ఈ జాతీయగీతా లలో దేశభక్తితోపాటు, జాతిని, మతాన్ని సమైక్యతా భావాల్ని పెంపొందింపజేసే ఉత్తమ సాహిత్యం పొదగబడి వుంటుంది. అంద రినీ అలరించే విధంగా ఉన్నవే జాతీయగీతాలు.

మన భారతదేశంలో జాతీయగీతంగా 'వందేమాతరం' మకుటంతో వున్న గీతం పరి గణింపబడుతుంది. ప్రభాతసమయం నుంచి రేడియో కార్యక్రమాల్లోను, రాజకీయసమా వేశాల్లో, వివిధ సాంఘిక కార్యకలాపాల్లోను విఘ్నేశ్వరుని స్తోత్రం వలె ఇది ప్రారంభం కాబడుతుంది. ఈ వందేమాతరం గీతం తెలి యనివాడు, పాడనివాడు చాలా అరుదు! అంద రికీ తెలిసిన ఈ గీతం పుట్టుక, దాని వెనుక నున్న భావార్థాలు మనం తెలుసుకుందాం!

'వందేమాతరం' అంటే తేలికైన మాటల్లో చెప్పాలంటే 'తల్లీ నీకు నమస్కరిస్తున్నాను' అని. మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ, ఆచార్యదేవోభవ అని భారతీయులు తల్లిని, తండ్రిని, గురువును అన్నికాలాల్లోను పూజి స్తున్నారు; గౌరవిస్తున్నారు. వారిని కీర్తించే గీతాలు అనేకం వున్నాయి.

ఈ వందేమాతరం గీతాన్ని స్వర్గీయ బంకిమ్‌చంద్రచటర్జీ వ్రాశారు. ఇలాంటి దేశ భక్తి గీతాలు ఎందరో మహాకవులు వ్రాశారు. అప్పటి పరిస్థితుల్లో జాతిని సమైక్యత చెయ్య వలసిన అవసరం కల్గింది. ఆ అవసరమేమంటే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల బారినుంచి విముక్తి సాధించడానికి బెంగాలు దేశంలో పోరాటాలు, విప్లవాలు ఉధృతం కాసాగాయి. మాతృ దేశంపై ప్రేమాభిమానాలతో వ్రాసిన గీతాలు బహిరంగంగా బృందాలుగా పాడుకోసాగారు. ఇలా దేశాభిమానాన్ని గీతాలుగా ఆలపించిన వార్ని లాటీచార్జీ చేయడం, జైల్లో పడ వేయడం చేసేవారు. దీంతో ప్రజల్లో అలజడి, అశాంతి పెచ్చుపెరిగిపోయింది. బంగాళా దేశపు సమరవీరుల ఒత్తిడి తట్టుకోలేక బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం బెదరసాగింది. అంతవరకు కలకత్తా రాజధానిగా వుండేది. ఇక్కడ వుండడం శ్రేయస్కరం కాదని న్యూఢిల్లీకి మార్చడం జరిగింది రాజధానిని. వందేమాతరం గీతంతో పాటు రవీంద్రనాథ్‌టాగోర్ వ్రాసిన "జనగణ మన"గీతమూ, 'జండా ఊంచరహేహమారా' ఇక్బాల్ గీతమూ ఎంతో ప్రాచుర్యం పొందాయి. ఇవిగాక వందలాది దేశభక్తి గీతాలు ఊపిరి పోసుకుని కూనిరాగాల కూత వినిపించసాగింది దేశం నలుమూలలా. అప్పుడు ప్రతి కవి హృదయం దేశాభిమానంతో నిండి వుండేదనడానికి ఆనాడు వెలువడిన వందలాది గీతాలు, నవలలు, నాటకాలు, వ్యాసాలు వగైరా మనకు నిదర్శనంగా నిలిచాయి!

బంకిమ్‌చంద్రచటర్జీ "ఆనంద్‌మఠ్" అనే నవల బెంగాలి భాషలో అప్పుడు వ్రాశాడు. ఈ నవల ఇతివృత్తం:- ప్రజల అభీష్టానికి వ్యతి రేకంగా ఏర్పాటైన ప్రభుత్వాన్ని పతనం చెయ్యాలనేది. ఆంగ్లేయుల పరిపాలన ఎంతో నికృష్టంగా వుందని బాధపడతారు. ఆఖరుకి సన్యాసులుకూడా వాళ్ళ పరిపాలను గర్హిస్తారు. ఆ సన్యాసులందరూ కలసి తమ మాతృదేశంపై బృందగానాన్ని ఆలపిస్తారు. ఆ పాటే ఈ వందే

మాతరం అన్నది. (ఇది సినిమాగా హిందీ, బెంగాలి భాషల్లో విడుదల అయింది). నవల ప్రాచుర్యం పొందింది. అయితే ప్రత్యేకంగా ఆ నవల్లో ఇమడ్చబడ్డ వందేమాతరం గీతం భారతదేశం అన్ని మూలలా వ్యాప్తి చెందింది.

అప్పుడు బెంగాల్ రాష్ట్రాన్ని రెండుగా విభజిస్తే రెండు మతాలవారి మధ్య కలహాలు రేకెత్తి ప్రభుత్వంపై తిరుగుబాటు తగ్గుతుందని కర్జన్ దొర బెంగాల్ విభజన చేయడానికి సిద్ధమయ్యాడు. ఈ దురాలోచన ప్రజలు పసిగట్టి హిందూ, మహమ్మదీయులు అనే భేద భావం లేశమైనా లేకుండా అందరూ కలసి ముక్తకంఠంతో 'వందేమాతరం' అంటూ సమైక్యత చాటుతూ, బెంగాల్ విభజనను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. కర్జన్ దొర ఏమీ చెయ్యలేకపోయాడు. ప్రజలంతా ఏకం కావడంతో తన ఎత్తు పారలేదని బాధపడ్డాడు.

ఈ సంఘటనతో వందేమాతరం గీతం మరీ బలవత్తరంగా పని చేసింది. గీతం అంతా ఆలపించకపోయినా 'వందేమాతరం' అన్న వాక్యం ఒక్కటే ఆయుధంలా పని చేసింది. ప్రతి సమావేశంలోనూ, బహిరంగ ఉపన్యాసాల్లోనూ దేశ మాతకు నమస్కరిస్తూ గౌరవాభిమానాలతో వందేమాతరం గీతం ఆలపించాలని, దీన్ని జాతీయగీతంగా పరిగణించాలని ఆ రోజుల్లోనే నిర్ణయం జరిగింది! బెంగాల్ సరిహద్దులు దాటి యావద్భారతంలోనూ ఈ గీతం నిత్యమూ గానం చేయబడుతుండేది. మన తెలుగు ప్రాంతంలో కూడా 'వందేమాతరం' ధ్వనించింది; అల్లూరి, టంగుటూరి, గాడిచర్ల, రామచంద్రరావు, వీరభద్రరావు వంటి నాయకులు 'వందేమాతరం' అంటూ ముందుకు సాగారు...

ఇప్పుడు వందేమాతరం గీతాన్ని, దాని తాత్పర్యాన్ని వివరిస్తాను :—

వందేమాతరం సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలాం
సస్య శ్యామలాం మాతరం ॥ వందే ॥
శుభ్ర జ్యోత్స్నా పులకిత యామినీం
పుల్ల కుసుమిత ద్రుమదళ శోభినీం
సుహాసినీం సుమధుర భాషిణీం
సుఖదాం వరదాం మాతరం ॥ వందే ॥

త్రింశత్కోటికంఠ కలకలనినాదకరాళే
ద్విత్రింశత్కోటి భుజైర్ధృత ఖరకరవాలే
కథయంతి జనస్త్వాం కథం మాతకమబలాం
బహుబల ధారిణీం రిపుదళవారిణీం
నమామి తారిణీం మాతరం ॥ వందే ॥

తాత్పర్యము :- దేశమాతకు నమస్కారము. మంచి నదీనదములు గలిగినట్టియు మంచి ఫలములు గలిగినట్టియు, మలయమారుతములు గలట్టియు, పచ్చని పంటలు గలదియు అయిన తల్లికి నమస్కారము. పరిశుభ్రమైన వెన్నలచే పులకరింపజేయు రాత్రులు కలదియు, వికసించిన పుష్పములతోడను శోభిల్లునట్టియు, మంచి మందహాసము గలట్టియు, మంచి మధుర భాషణములు గలట్టియు, సుఖమును వరములను ఒసంగునట్టియు తల్లికి నమస్కారము. ముప్పదికోట్ల కంఠములనుంచి వెడలు కలకల నినాదములచే భయంకరమైనట్టియు, అరువది కోట్ల చేతులచే పైకి లేచిన చేతులలో పదును గల ఖడ్గములు గలట్టియు, తల్లీ! ఎవరు నిన్ను అబలవని చెప్పగలరు? ఎక్కువ సైన్యములు గలట్టియు, విరోధులను జయింపగలట్టియు, నమస్కరించు వారిని రక్షించునట్టియు తల్లీ! నీకు నమస్కారము.

విద్యార్థులు, బాలలూ! అంతా భక్తిశ్రద్ధలతో పై గీతాన్ని కంఠస్థం చెయ్యండి. మరో జాతీయగీతం 'జనగణమన' గురించి మరోసారి తెలుసుకుందాం!

ఓం ప్రకాశ్

ఏది నిజం? ఏది మాయ

అది రాజద్వారం.

సాయంకాలం వేళ. నీరెండగా పక్షులు గూళ్ళకు చేరుకుంటున్నాయి. ఇండ్లకు తిరుగుముఖం పట్టిన గోవుల ధూళి బాటలను కప్పి పవిత్రం చేస్తున్నది. పడమటి ఆకాశంలో సూర్యుడు వివిధరంగులను వెదజల్లుతూ, అద్భుతిక చిత్రకళా ఖండాలను ప్రదర్శిస్తున్నాడు.

కిల-కిలా రావాలు విన్పించాయి. వీణానాదాల కన్నా మధురంగా ఉన్నాయి. వేణువు ధ్వనులకన్నా కోమలంగా మనోహరంగా ఉన్నాయి.

ఆ మనిషి కన్నులు ఆకాశం నుండి రాజాంతఃపురపు వాతాయనముల వైపు మళ్లాయి. సుందరీమణులు, నవయౌవనాంగులు, మనోహర గాత్రులు ఆ అంతఃపుర రాచస్త్రీల ఆకారాలు, స్వరాలు అతన్ని కొన్ని క్షణాల లాగే నిలబెట్టాయి. వారి ఎఱ్ఱని పెదవులపైని మెత్తని ముసి ముసి నవ్వులు అతని దృష్టిని మళ్ళించాయి. ఆపాదమస్తకం తనను పరిశీలనగా చూసుకున్నాడు. నీరెండకిరణాలకు, అతని శ్యామలవర్ణం వింత సోయగాలను వెదజల్లుతోన్నది. పుష్టిగల అతని శరీరం నుండి వెలువడే నీలపు కాంతులను చూసీ ఆ కాంతామణులు ఒకవంక లజ్జతో ముడుచుకుపోతు కూడా వచ్చే నవ్వును ఆపుకోలేక పోతున్నారు: కిలకిలా రావాలతో అతన్ని, దాగి దాగి నక్కి-నక్కి- చూస్తున్నారు.

అంబరరహితుడై సిగ్గు విడిచి నిలబడ్డ అతన్ని చూసి విస్తుపోయాడా అన్నట్లుగా ఒక్కమారుగా ఎఱ్ఱబడి, పడమటి అంబరాన్ని సూర్యుడు దిగిపోయాడు. ఆ రాజ బహిః ప్రాంగణంలో ఆ మనిషి దిగంబరుడై నిలబడ్డాడు.

అంతలో దూరాన వినబడుతున్న సంగీత ధ్వని క్రమంగా దగ్గరౌతోంది. వాయిద్యాల నాదం స్పష్టంగా వినవస్తోంది. ఆ స్వరమాధుర్యం, ఆ ... లం విని ఏమిటాని అటువైపు చూశారు అందరు. అంతఃపురస్త్రీల దృక్కులు కుతూహలంతో అటువైపు పరిగెత్తాయి. ఆ మనిషి చూపులు ఆ వింతేమిటో చూడదలచి అన్వేషించాయి.

అదొక గుంపు. అది చాలా పెద్దది. అందులో కొందరు ఇంతింత పైకి ఎగురుతున్నారు. కొందరు తప్పెట్లు వాయిస్తున్నారు. కొందరు బూరలు ఊదుతున్నారు. కొందరు తమ చేతుల్లో నున్న వాటినే వాయిస్తున్నారు. కొందరి చేతుల్లో ఏమీ లేవు. నల్గురితో పాటు నారాయణ అన్నట్లుగా తామూ ఏదో శబ్దం చేయాలనుకున్నారో ఏమో, తమ అరచేతుల నుపయోగించి చప్పట్లు కొడుతున్నారు.

ఇలాంటి వింతలను మనస్ఫూర్తిగా అనుభవించటంలో మగువలనే ముందుగా పేర్కొనాలి. అంతఃపురస్త్రీలు గవాక్షాల కెగబడి, ఎగబడి కన్నులు ఎత్తి ఎత్తి ఆ సంచార సంగీత నృత్యగాన మండలిని వీక్షిస్తున్నారు. వారి కన్నులు, వారి పాట, మాట, చేష్టలనే కాదు, వారి ఆకార సొబగులను కూడా పరిశీలిస్తున్నాయి. పడతులకు సూక్ష్మావలోకనం ప్రకృతి సిద్ధం కదా!

దాదాపుగ అందరూ కాస్త పొడుగరులు

గానే యున్నారు. మబ్బువంటి నీలవర్ణంతో చూపరులను ఆకర్షిస్తున్నారు. వారి చేష్టల్లో మొరటుదనం కానవస్తున్నది. వారి ముఖాల్లో కరుకుదనం దృశ్యమానమౌతున్నది.

అంతఃపురాంగనలు వారి నాపాదమస్తకం పరిశీలించారు. వారి శరీరపు కఠినత్వాన్ని వారి సంగీత మాధుర్యంలో పడి ఆ మగువలు మరిచిపోయారు.

"ఆహా! ఎంత చక్కగా పాడుతున్నారు. వీనులకింపుగా నున్నది వారి గానం."

"వసంతంలో కోకిల పాటలా మధురంగా ఉన్నది."

"వారి ం చూడవే చెలీ, ఎంత కనసొంపుగా ఉందో!"

ఆ ముదితలు వారి ఆటపాటలకు ముగ్ధులై పోయారు. వారు మరింత చేరువకు వచ్చారు. ఆ మనిషికి చాలా సమీపంలో నిలబడి తమ ఆటపాటలు జనానికి చూపిస్తున్నారు. ఆ మనిషి దిగంబరత్వాన్ని చూసి ముందు కాస్త జంకినా, రాజభటులు, ఇతర ప్రజలూ, ఆ పిమ్మట తన్ని గమనించటం మానేసి, ఆ సంచార సంగీత నృత్యగాన మండలి ప్రదర్శనను తిలకించ సాగారు. వారు ఆ మనిషికి మరింత చేరువయ్యారు. ఆ మనిషి వారిని చూసి, గుర్తించి, గతుక్కుమన్నాడు. ఆ గుంపు ఈ మనిషిని చూసి స్తంభించిపోయింది. క్షణకాలం గడిచింది. ఆ మనిషి గుండెలు గుబగుబలాడసాగాయి. అతని కాళ్లు నెమ్మదిగా వెనక్కి, వెనక్కి అడుగులు వేయసాగాయి. గుంపులో ఉప్పెనలా చలనం ఉప్పొంగింది.

"కటంజా!" అంటూ ఉత్సాహంగ అరిచారు. "కటంజా! నువ్విక్కడున్నావా? భలే వాడివే! మాకు చెప్పాపెట్టకుండ గుట్టుగా ఇక్కడికొచ్చి మకాం వేశావా?"

ఆ గుంపు అతన్ని ముట్టడించింది. ఆ మనిషి రాజద్వారం దాటి లోలోనికి వెళ్ళసాగాడు.

"ఆగు కటంజా!" ఒక వృద్ధుడు ముందుకు వచ్చి, అతని చేయి పట్టుకున్నాడు, "మమ్మ్మ చూసి అలా బెదిరిపోతున్నావేం? మమ్మప్పుడే మరిచిపోయావా? ఔన్లే, అందలం ఎక్కిం తర్వాత మా బోటి చుట్టాలు పక్కాలు నీ కెక్కడ కనబడతారూ?"

ఆ మనిషి కంగారుగా అటూ ఇటూ చూశాడు. "వెళ్ళిపోండి, వెళ్ళిపోండి" అంటు సైగ చేశాడు. ఆందోళనగా అతని కన్నులు కాంతామణులవైపు ప్రసరించాయి. వారి ముద్దుగొల్పే ముఖాలు అప్పటికే వాడిపోయాయి. ఆ మనిషి బిత్తరపోయి చేతులు రెండూ జోడించాడు.

"దయచేసి వెంటనే వెళ్ళిపోండి."

ఆ వృద్ధునికి ఆశ్చర్యం వేసింది. చుట్టూ వున్న జనులకు, రాజోద్యోగులకంతా అయోమయంగా ఉంది.

"కటంజా! కరువు బాధ పడలేక మేమిలా దేశం మీద పడ్డాం. అదృష్టవశాత్తు నీవు కనబడ్డావు. రాజ ప్రసాదంలో ఉన్నావు కదా! మంచిపనిలోనే ఉండియుంటావు. రాజులకు, రాచస్త్రీలకు సంగీతమంటే మహా ఇష్టమట గదా! నీ గాత్ర మాధుర్యంతో వారిని మెప్పిస్తున్నావా? వారు నిన్ను బాగా చూసుకుంటున్నారా? బట్టలూ, సొమ్ములవీ బాగా యిస్తున్నారా? మంచి తిండే దొరుకుతుందిలే! ఇది రాజ ప్రాసాదం కదా! నిన్ను చూడగానే పోతున్న ప్రాణాలు లేచి వచ్చాయనుకో! అయినా అలా బెదిరిపోతావేం? పైగా వెళ్ళిపోండి, వెళ్ళిపోండి అని అదేం గోల!— మాకూ ఇక్కడేదైన పని చూపిస్తావేమోనని కొండంత ఆశతో ఉంటే, పొమ్మని విసరికొడ

కావా? కటంజా, మాకు వేరే గతిలేదు. ఏలాగైనా నువ్వే మా ప్రాణాలు కాపాడాలి!''

ఆ వృద్ధుడు బ్రతిమిలాడుతున్నకొద్దీ, ఆ మనిషి మరింత గాభరాపడిపోతున్నాడు. అదే క్షణంలో, ''హా దైవమా!'' అంటూ పెద్ద పెట్టున అంతఃపుర పొలతుల రోదన విన్పించింది. చండాలునితో మాకు సంపర్కం కల్గించావా? అయ్యో...'' అంటూ ఆ కలకంఠులు హృదయవిదారకంగ విలపించారు.

ఆ గుంపులో నున్నవారు చండాలురు. వారంతా ఆ మనిషి బంధువులు. ఆ మనిషి, ఆ నగ్నశరీరి, ఆ నీలమేఘశ్యామవర్ణ పురుషుడు మరెవ్వరో కాదు. ఆ క్రాంతదేశపురాజా, 'గావలుడు'.

''హే భగవాన్! ఎంతపని చేశావయ్యా! మాకు చండాలుని రాజుగా ప్రసాదించావా?''

జనమంతా గుండెలు బాదుకున్నారు. పాపం! వారికేం తెలుసు, అతను చండాలుడని. వారికి తెలియదు సరే. అతనైనా చెప్పవద్దా? చెప్పలేదు. ఎందుకు చెబుతాడూ? ఆకలితో కడుపు నకనకలాడిపోతున్న క్షణంలో రాజపదవే లభించినప్పుడు దాన్ని వదులుకునే మూర్ఖుడెవడైనా ఉంటాడా? ఎంత చండాలుడైతే మాత్రం, అతనికే ఆశలూ, కోర్కెలూ ఉండవా?

ఆ దేశ ఆచారం ఏమిటోగానీ, రాజును ప్రజలెన్నుకోరు; ఒక ఏనుగు, రాజాస్థానపు ఒకఏనుగు ఎన్నుకొంటుంది. దాని తొండానికొక దండ నిస్తారు. ప్రజల్లోకి తీసికెళ్తారు. అది ఎవరి మెడలో దండవేసి, ఎత్తి, తనమీద కూర్చుండబెట్టుకుంటుందో, ఆ వ్యక్తే, ఇక ఆ క్షణాన్నుండి రాజు. ఆ క్రాంత దేశానికి ఏలిక. ఆ దేశప్రజల కర్మకాలి వారి రాజు స్వర్గస్థుడయ్యాడు. క్రొత్తరాజును ఎన్నుకునే కార్యక్రమం జరుగుతున్నది. అంతా కోలాహలంగ ఉంది. ప్రజల్లో త్రొక్కిసలాట ఎక్కువైంది. అందరికీ తామె రాజు కావాలనే ఆశ! ఆ ఆశతో ఏనుగు వస్తున్న దారికి ఎదురుగ్గా, పడుతూ లేస్తూ పరిగెత్తుకు వస్తున్నారు. ఆ ఏనుగు నింపాదిగా గురువితంబ సుందరీ గమనం చేస్తూ వస్తున్నది. తన సూక్ష్మనయనాలతో ఆ మహాజనసందోహాన్ని గమనిస్తున్నది. దాని ముందు హఠాత్తుగా ఒకవ్యక్తి వచ్చిపడ్డాడు. అది చూసింది—ఒంటిపై బట్టలేదు. జుట్టు దుమ్ముకొట్టుకొని యున్నది. కారుమబ్బువంటి నల్లని శరీరం—ఆ ఏనుగు తొండం ఎత్తింది. ''నేనే నలుపనుకుంటే, నాకన్న నలుపుగా వుంటాడా? వీని పని చెబుతాను. వీన్ని రాజును చేసి వీని మదమణస్తాను.'' అని అనుకుందో ఏమో, పూదండ వాని మెడలో వేసి, విజయగర్వంతో తల విదిల్చింది.

అంతే! జయజయకారాలు మిన్నుముట్టాయి.

''క్రాంతదేశ మహారాజుకు జయ, జయ. గావల మహారాజుకు జయ, జయ.''

ఆ చండాలుడు రాజయ్యాడు. క్రాంత దేశానికి పాలకుడయ్యాడు.

క్రితం క్షణం వరకు పూటకొక్క మెతుకైనా గతిలేని పరమచండాలుడతను. ఆ భుక్తిని వెదుక్కుంటూ అతనిలా దేశమంతా కలయతిరుగుతున్నాడు. అతను ఏకాకి. మృత్యువాతని ప్రియభార్యను, ప్రియపుత్రులనందరినీ అపహరించింది. అతను విషాద చిత్తంలో, క్షుద్బాధతో వొంటరిగానే భ్రమిస్తున్నాడు. అలా తిరుగుతూ ఈ క్రాంతదేశం వచ్చాడు. తనకు అనుకోకుండా పట్టిన మహా అదృష్టానికి మొదట విసుబోయాడు. వెంటనే తమాయిం

చుకొని, గుట్టుచప్పుడు కాకుండ రాజ్యసింహాసనం అధిష్ఠించాడు, పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు.

రాజకీయ విషయాలన్నీ మంత్రులతనికి క్షుణ్ణంగా నేర్పారు. అతనిలో క్రమంగా చండాల భావం, స్వభావం నశించాయి. రాజస గుణాలు, దయాదాక్షిణ్యాది ఆర్యవృత్తులు అతన్ని ఆశ్రయించాయి. తాను చండాలుడ నన్న సంగతి అతను పూర్తిగా విస్మరించాడు. వందిమాగధుల స్తోత్రపాఠాలతో, అందమైన తరుణీమణుల సేవలతో రాజభోగాలనుభవించ సాగాడు. అసమాన సౌందర్యదీప్తులైన రాచ స్త్రీలతన్ని ఆదరించారు. ఆ చిగురుబోణుల నడుమ, ఆ భోగభాగ్యాల మధ్య, ఆ రాజపద విలో చండాలుడు తనను తాను మరిచి, గావలుడుగానే తలచసాగాడు. ప్రజలను కన్న బిడ్డలవలే పాలించసాగాడు. కాలం సుఖంగా సాగిపోతున్నది.

ఆ తరుణంలో ఆ రోజు ఏమి తోచిందో, గావలుడు ఆభరణాలన్నీ తొలగించుకొన్నాడు. అమూల్యవస్త్రాలను విడిచిపెట్టాడు. దిగంబరుడై రాజబహిఃప్రాంగణంలోకి పోయి నిలబడ్డాడు. తమ రాజు నగ్నవేషంలో ఉండటం జనుల కాశ్చర్యం గొల్పినా, వారు కిక్కురుమన లేదు. తమ ప్రియుడు, తమ యజమాని, తమ కాంతుడు, తమ భర్త, ఇలా శూన్యావస్థలో ఉండటం రాచస్త్రీలకు లజ్జా కారణమైంది. అయినా వారు దాన్ని లోలోనే అణచుకొని, ఆ దృశ్యానికి కూడ ఆనందించారు. సమ్మతమవ్వాలిగాని, సుదతులెట్టి దశలోనైనా ఆనందించగలరు, ఆనందం పంచిపెట్టగలరు. సమ్మతముకాదా, స్వర్గంలోఉన్నా అశాంతచిత్తులై, సర్వత్రా అశాంతిని నెలకొల్పగలరు. ఆ ముద్దుగుమ్మలు కూడ ఆనందపరవశంలో ఆ నగ్న సౌందర్యాన్నికూడా ఆనందించారు.

కాని హఠాత్తుగా వారి తలలపై పిడుగు పడింది. తాము ఎవర్ని ముట్టి స్పర్శించి, చుంబించారో, అతను, అతను ఒక పరమచండాలుడన్న సంగతి బయటపడింది. తాము బిగియార ఎవర్ని కౌగలించుకొన్నారో, అతను శునక మాంస భక్షకుడైన చండాలుడని తెలిసింది. తాము ఎవరికైతే తమ సర్వస్వం అర్పించారో, అతను స్మశానాల్లో వసించే, భస్మం రాసుకునే చండాలుడని స్పష్టమయింది.

ఆ స్త్రీలకిది భరించరాని దుర్ఘటనే అయింది ఆ కులాంగనలకు తమ శరీరాలు అపవిత్రమై పోయాయని అన్పించింది. ఆ శరీరాలను త్యజించాలని నిశ్చయించుకొన్నారు. ఒక్కుమ్మడిగా పెక్కు చితుల పేర్చుకున్నారు. ఆ మంటల్లోపడి దగ్ధమైపోయారు. అంతఃపుర మంతా పొగలు వ్యాపించింది.

ప్రజల్లో సైతం గగ్గోలు పుట్టింది. ఎనిమిది సంవత్సరాలు చండాలుని అన్నం తిన్న తమ శరీరాలు అపవిత్రమైపోయాయనుకున్నారు. వారు కూడ పెద్దపెట్టున చితులు పేర్చుకొని కాలిపోసాగారు.

చండాలునికి రాజ్యమంతా వల్లకాడులా కన్పించింది. ప్రజలంతా ఇలా భస్మీభూతులు కావటం అతన్నెంతో విచలితున్ని చేసింది.

"నా మూలంగ ఇంతమంది ప్రాణాలు బలి కావటమా? ఈ శరీరం వల్లనే కదా, ఈ చండాల శరీరం వల్లనే కదా ఇంత అనర్థం జరిగిందీ! ఇంత లోకనింది పొందింతర్వాత, ఇక బ్రతికి ఏం బావుకోను? ఈ జీవితం వ్యర్థం. ఈ ఈ చండాల శరీరం పరమ అనర్థదాయకం. తత్క్షణమే త్యజిస్తాను."

గావలుడు కాదు కాదు కటంజుడనే ఆ చండాలుడు, స్మశానం ప్రవేశించాడు. చితి పేర్చుకున్నాడు. మంటలు భగ్గున పైకి లేచాయి.

"రావయ్యా, చండాలోత్తమా! నీ మూలంగ ఎంత అనర్థం జరిగిందో చూడు. నీ విక బతకటానికి యోగ్యుడవు కావు. ఇంతమందిని పొట్టన పెట్టుకుని ఇంకా ఏమిటీ ఆలోచిస్తున్నావ్? రా వెంటనే ప్రవేశించు" అని ఆ అగ్నిజ్వాలలు కూడ తనను నిందిస్తున్నట్లు చండాలునికి తోచింది. చితి దగ్గరికి నడిచాడు. నీలవర్ణ శరీరాన్ని, సువర్ణవర్ణ జ్వాలలకు అప్పగించబోతున్నాడు.

ఈ శరీరపు అందానికి కన్నతల్లి ఎంత మురిసిపోయేదీ! పుట్టినదాదిగా తానెంతో అందగాడని ఆ చండాలవాటికలో అందరూ చెప్పుకొనేవారు. ఈ శరీరాన్ని తాను చక్కగా పోషించాడు. అనేకమైన మృగాలను వేటాడి వాటి మాంసంతో పుష్టివంతం చేశాడు. పదునారు ఏండ్ల ప్రాయమయ్యేసరికి ఈ శరీరం సౌష్ఠవంగా మేఘశ్యామసుందరంగ మారిపోయింది. అట్టి ఈ శరీరం నేడు దహనం కాబోతుంది.

కటంజుడు ఒక్కొక్క అడుగే వేస్తూ గతాన్నంతా తలచుకుంటున్నాడు.

తన శరీరపు అందాన్ని చూసే, అందమైన నీలమణివలె తమాలశ్యామచ్ఛాయగల తన భార్య కోరి కోరి మరీ తనను పెండ్లాడింది. తన ఈ శరీరాన్ని, పూబంతులవంటి సుందరములు వట్రువులైన బిగి వక్షోజాలతో తనశరీరాన్ని పెనవేసి అలాగే ఉండిపోయేది. తన భార్యను నాడు సుఖపెట్టిన ఈ శరీరం నేడు అగ్నిదేవుని ఉష్ణపు హస్తాల్లో చిక్కి కరిగిపోబోతుంది.

హే భగవాన్! ఏమిటిదంతా! ఏమిటీ నీ మాయ! క్షణంలో సుఖం కల్పిస్తావు. మరు క్షణంలో దుఃఖాన్ని సృష్టిస్తావు. నీ మాయాజాలాన్ని ఎవరు తెలుసుకుంటారు? ఈ మాయాచక్ర పరిభ్రమణం నుండి ఎవరికైనా, ఎప్పటికైనా విడుదల లభిస్తుందా?

కటంజకుడికి దుఃఖమాగలేదు. అతను పరిగెత్తికెళ్ళి చితిలో దూకేశాడు.

* * *

"మంటలు - మంటలు" అంటూ పైకి లేచాడు గాధి.

అతనొక బ్రాహ్మణుడు. ధీమంతుడు. గుణశాలి. ధర్మమూర్తి. కోసలదేశంలో నివసిస్తున్నాడు. వైరాగ్యప్రవృత్తిగల్గి జీవనం కొనసాగిస్తున్నాడు. ఒక రోజు అతనికి ఏమి తోచిందో ఏమో, ఇల్లూ వాకిలీ అన్నీ వదిలిపెట్టి ఒక అరణ్యంలోకి ప్రవేశించాడు. అక్కడొక సరోవరం కన్పించింది. అందులో దిగి కంఠం వరకు మునిగాడు. విష్ణుధ్యానంలో లీనమయ్యాడు. ఆ తపస్సు ఎనిమిది నెలలు కొనసాగింది. భగవంతుడనుగ్రహించి ప్రత్యక్షమయ్యాడు. అభీష్టవరం

"భగవన్, నీ మాయ మహా ఆశ్చర్యకరమైనదంటారు. ఆ మాయను చూడాలని ఉంది. చూపించవా?"

"నా మాయని చూడాలని వుందా! సరే అలాగే చూస్తావు. చూసి బయటపడతావు కూడ. ఇక తపస్సు చాలించు" అని చెప్పి భగవంతుడదృశ్యుడయ్యాడు. గాధి విష్ణుమాయను ఎప్పుడెప్పుడు చూస్తాం అన్న ఆశతో దినాలు గడిపాడు. కాని ఎంతకాలానికీ మాయ కన్పించలేదు. మరల ఆ సరోవరంలో మునిగాడు. అఘమర్షణ మంత్రం జపించసాగాడు. అంతలో అతనికేదో మత్తు కమ్మినట్లయింది. అతనికేమో అయినట్లనిపించింది.

అతను శరీరం నుండి విడిపోయాడు. గాధి శరీరం మృతప్రాయమై ఇంటిముంగిట పడిపోయింది. బంధువులంతా చుట్టూ మూగి నెత్తీనోరూ బాదుకుంటు ఏడుస్తున్నారు. మూర్ఛపోతున్నారు. శరీరంపై పడి వూగు

తున్నారు. పొర్లి పొర్లి దుఃఖిస్తున్నారు. ఆ శరీరం క్రమంగా తేజోవిహీనమయింది. అసహ్యమయింది. పసుపువన్నెగా మారింది. దాన్నుండి భరించలేని వాసనలు రాసాగాయి. ఈగలు దానిపై దాడిచేస్తున్నాయి. చీమలు క్రిములు దాన్ని తొలచటానికి మూగుతున్నాయి. అంతవరకు ఎంతో ఉత్కృష్టమైన ఆ బ్రాహ్మణ శరీరం, నేడు కుక్కకన్నా హీనంగా నేలను అంటిపెట్టుకొని పోయింది. ఏ శరీరాన్ని చూసి తను అగ్రకులంవాడనని విర్రవీగాడో, ఆ శరీరం నేడు చండాలుడుసైతం ముట్టలేని దశలో పడిపోయింది. అపవిత్రమై పోయింది. ఆ అపవిత్ర శరీరాన్ని తీసికెళ్ళి స్వబాంధవులంతా నిర్దాక్షిణ్యంగ పవిత్రమైన అగ్నిలో వేసి బూడిద చేశారు. బంధుమిత్ర పరివారాల ప్రేమకు, పొగడ్తలకు, కారణం కావాలని ఏ శరీరాన్ని నమ్ముకున్నాడో, ఆ బాంధవులే నేడు దాన్ని కాల్చివేశారు. ఏ శరీరాన్ని నమ్ముకొని అహంకరించాడో, గురుజనులతో గర్వంగా వర్తించాడో, ఇపుడా శరీరం ఏమయిందీ! కాలి బూడిదై పోయింది.

గాధి లింగశరీరం కర్మచోదనంతో ఒక చండాలి గర్భాన్ని ఆశ్రయించింది. సకాలంలో చండాలుడుగా పుట్టాడు. పెరిగాడు. పెండ్లి చేసుకున్నాడు. పిల్లల్ని కన్నాడు. భార్యాపుత్రులను పోగొట్టుకున్నాడు. ఏకాకియై, దుర్భిక్షబాధ కోర్వలేక దేశ దేశాలు పరిభ్రమించాడు. విధివశాత్తు క్రాంత దేశం చేరాడు. ఆ దేశానికి రాజయ్యాడు. ఎనిమిది సంవత్సరాలు సుఖంగా రాజ్యం చేశాడు. దురదృష్టం అతన్ని కాలదన్నింది. తాను చండాలుడన్న నిజం బయటపడింది. ప్రజలంతా ఆత్మాహుతి చేసుకున్నారు. వారి మరణహోమం చూడలేక తానూ మంటల్లో దూకాడు. ఆ మంటలు తనను చుట్టుముట్టాయి. కాల్చివేస్తున్నాయి. అబ్బా! భరించరాని వేడిమి ఆ వేడికి తట్టుకోలేక పోయాడు.

''మంటలూ-మంటలూ'' అంటూ పైకి లేచాడు. లేచి చూస్తే ఏముందీ? మంటలూ లేవు. చితీ లేదు. తాను సరోవరంలో ఉన్నాడు. అఘమర్షణమంత్రం జపిస్తూ దాన్ని విస్మరించాడు. అంతే!

అయితే ఇదంతా ఏమిటీ! స్వప్నమా? రెండు ఘడియలయినా కాలేదు, ఇంత సుదీర్ఘ కాలం ఎలా అనుభూతమయింది?— గాధి ఆశ్చర్యపోయాడు. ఛ. స్వప్నం కాదు. ఏదో మాయ. ఔను. ఇది వైష్ణవమాయయే. భగవానుడు తన మాయను నేడు చూపించాడు. గాధి సందేహానివృత్తుడై సరోవరం నుండి బయటకొచ్చాడు.

కాలచక్ర పరిభ్రమణంలో దినాలు గడిచి పోతున్నాయి. ఒకరోజు దుర్వాసమహర్షి గాధి చెంతకు వచ్చాడు. అతని దేహం కృశించిపోయింది. గాధి దానికి కారణమేమిటని అడిగాడు.

''ఒక చండాలుని దేశంలో కొంతకాలం తెలియకుండా వసించాను. ఆ దోష నివారణార్థం, వ్రతాలు ఆచరిస్తున్నాను. అందుకే దేహం కృశించిపోయింది. నీవద్ద ఆ వ్రతాలను పరిసమాప్తి చేశాను'' అంటూ దుర్వాస మహర్షి తాను వెళ్ళిన క్రాంత దేశం గూర్చి సవివరంగా చెప్పాడు. గాధి కత్యంత ఆశ్చర్యం వేసింది. తాను రెండు ఘడియల కాలంలో స్వప్నం మాదిరి అనుభవించింది, నిజమెలా అయింది? పైగా ఈ మహర్షి చూసి మరీ వస్తున్నాడు. ఆ దేశకాల పరిస్థితులు వాస్తవమెలా అయ్యాయి! గాధికేమీ అంతు చిక్క

లేదు. మహర్షి చెప్పిన గుర్తులను బట్టి, గాధి ఆ దేశం వెళ్ళి విచారించాడు. పరిశీలించాడు. అక్కడి ప్రజలను అడిగి తెలుసుకున్నాడు. అంతా విని విస్మితుడయ్యాడు. తన భ్రాంతి యథార్థంగా దర్శనమిస్తున్నది. ఇదెలా సంభవం?! కేవలం రెండు ఘడియల్లో భ్రమమాత్రకంగా జనించిన మాయ, నిజమెలా అయింది?

గాధి అదేదో తెలుసుకోందామనుకొని విష్ణుభగవానుని ధ్యానించాడు. భగవంతుడు ప్రత్యక్షమయ్యాడు.

"భగవాన్! నీమాయ ప్రబలమైంది. కాని ఒక్కటి మాత్రం అర్థం కావటంలేదు. రెండు ఘడియల్లో నేననుభవించిన ఆ సుదీర్ఘ కాలం, ఆ దేశాదులు ఎలా నిజమయ్యాయి?

భగవంతుడు చిన్నగా నవ్వాడు.

"బ్రాహ్మణుడా! ఇది కూడ నీ చిత్త భ్రమయే. నీవు చూసిన, చూస్తున్న, చూడబోతున్న జగత్తంతా నీ చిత్తంలోనే ఉంది. సమస్త పాంచభౌతిక విస్తారం అంతా నీచిత్తము తప్ప మరేదికాదు. నీవు చూసిన భ్రమలన్నీ నీ చిత్తమే కల్పించింది. నీ చిత్తం వాసనామయమైంది. అందుకే ఇన్ని భ్రమలు చూస్తున్నావు. వాసనా రహిత చిత్తంలో భ్రమలుత్పన్నం కావు. కనుక చిత్తాన్ని స్థిరం చేయాలి. ఈ చిత్తమందలి ప్రదేశం సామాన్యమైనది కాదు. ఇందు కోట్లకొలది బ్రహ్మాండాలున్నాయి. అట్టిచో ఒక భ్రాంతదేశం, ఒక చండాలరూపం సంభవించటం ఆశ్చర్యమేమీ కాదు. ఆ మాత్రం దానికే గొప్ప మాయని చూసాననుకొంటున్నావు. ఆ మాయ ఎంతసేపు! నీవు జన్మించినప్పుడెల్లా నీకు కుటుంబాలేర్పడ్డాయి. ఎక్కడెక్కడో బతికావు. ఒక జన్మలో రాజ్యం చేశావు. చితిలో పడ్డావు. మహర్షిని కలిశావు. మరల ఆ దేశాన్ని చూశావు. ఇదంతా ఏమిటనుకున్నావు? ఇందులో ఏ ఒక్కటీ నిజం కాదు. అంతా మాయయే! నీ పంచేంద్రియాలు, నీ అంతరింద్రియాలు గ్రహించేదంతా నీ చిత్తభ్రమయే తప్ప వాస్తవం కాదు. నీ చిత్తకల్పనలో, కల్లు త్రాగినవానికి కన్పించినట్లుగా, ఈ భ్రమలన్నీ కన్పించాయి. సంకల్పమే, రూపమై భాసిస్తుంది. అదీ భ్రమే. చిత్తం సంకల్పరహితం కానంతవరకు, నీవు మాయలో ఉంటు, మాయలో బతుకుతూ, మాయలో చస్తూ, మాయావశుడవయ్యే ఉంటావు. సుఖదుఃఖాలు, జగద్భ్రమలు పొందుతుంటావు. ఈ సంకల్పాలను త్యజించు. చిత్తాన్ని వాసనారహితం చేసుకో. సుస్థిరం చేసుకో. అన్ని భ్రమలు, అన్నిమాయలు తొలగిపోతాయి."

భగవంతుని మాయారహస్యవివరణం గాధి చిత్తాన్ని నిర్మలం చేయసాగింది.

"కలకంటావు. క్షణకాలంలో అనేక సంవత్సరాల జీవితం గడుపుతావు. అది కల కాబట్టి మాయ అని అంటావు. కాని ఈ జాగ్రత్తు కూడ స్వప్నమే సుమా! ఇదీ మాయే. ఎక్కడో నిద్రపోతూ ఏమేమో సంకల్పిస్తున్నావు. అవన్ని నిజమన్న భ్రాంతి ఈ జాగ్రత్తలో నీ వనుభవిస్తున్నావు. మరల ఈ జాగ్రత్తలో స్వప్నం కంటున్నావు. అందులో మరొక జీవితం. ఆ జీవితంలో మరో స్వప్నం. ఇలా స్వప్నపరంపరలే తప్ప వాస్తవమొక్కటీ లేదు. ఇదే మాయ. కాబట్టి సంకల్ప వికల్పాలను మానేసి చిత్తాన్ని సుస్థిరం చేసేయి. నీ నిజస్థితి ఏమిటో నీకే తెలుస్తుంది."

భగవంతుడు మాయా వృత్తాంతాన్ని మరింత సుగమం చేయసాగాడు.

"అసలింతకీ ఈ మాయకు కారణమేమిటో గ్రహించావా? నేను, నావి అన్న భావమే. ఈ శరీరం నేను, ఇది నా కుటుంబం, వీరంతా, ఇవన్నీ నావి అన్న భ్రమలే దీనికి కారణం. ఒక్కసారి బుద్ధిని వినియోగించి ఆత్మవిషయమై ఆలోచించి చూడు. 'అంతా నేనే' అన్న భావనలో లీనమయి చూడు ఈ అహంమమతలు అదృశ్యమైపోతాయి. సుఖదుఃఖాదులు కరిగిపోతాయి. ఆ భ్రమల మధ్య ఉంటూ కూడ కమలపత్రం పైని నీటిబొట్టులా అంటకుండా మాయాతీతుడవై జీవిస్తావు. కేవలం ఈ ఒక్క చిత్తాన్ని జయింపజేసు చాలు మాయను జయిస్తావు. కనుక అభ్యాస తత్పరుడవు కమ్ము. ఈ చిత్తాన్ని నిరోధించటానికి నిరంతరం అభ్యాసం చేస్తూ సాధనలో నిమగ్నుడవు కమ్ము. ఆత్మజ్ఞానం పొందుతావు."

విష్ణుభగవానుడు తన మాయను విపులీకరించుటయేగాక, దాని రహస్యాన్ని స్పష్టపరిచాడు. దాన్ని ఎలా జయించవచ్చో ఆ సంగతీ విశదపరిచాడు. గాధికి బోధచేసి పరమాత్మ అంతర్ధానుడై పోయాడు.

గాధి నిశ్చలమానసుడై ఆలోచించాడు.

"ఔను ఇదంతా నా చిత్తభ్రమయే. నేను పొందిన అవస్థలన్నీ భ్రమాత్మకములే. రూపం, ఆకారం లేని కాలం, చిత్తభ్రమ కారణంగ ఒక పదార్థంలా గోచరించింది. ఈ కాలంచేత చిత్తంలో ఎంత భ్రమైనా కల్గటానికి వీలుంది. స్వప్నంలోని అనంతంగా కన్పించే కాలం, జాగ్రత్తులో ఒక ముహూర్తం కూడ ఉండదు కదా! ఈ చిత్తంలో చూడనిది, తలంచనిది కూడ కనబడుతుంది. అనుభూతమవుతుంది. త్రికాలాలన్నీ వర్తమానంగానే భాసిస్తుంటాయి. ఈ చిత్తాన్ని లయం చేయాలి."

గాధి ప్రయత్నశీలుడై సాధనలో మునిగిపోయాడు. వివేక వైరాగ్యాలచేత నిరంతర అభ్యాసంచేత గాధి కొన్ని సంవత్సరాలు ఆ సాధనలో లీనమయ్యాడు. అలా అభ్యాసం చేస్తూండగా క్రమంగా గాధి చిత్తం సంకల్ప రహితమై పోయింది. అది శమించింది. లయించింది. అతనికి ఆత్మజ్ఞానం సంప్రాప్తమయింది.

ఆ క్షణం మొదలు గాధిలో ఎట్టి భ్రమలు కల్గలేదు. అతను భయ, శోక రహితుడయ్యాడు. సమస్తభోగస్థితులందు ప్రశాంతుడై యుండసాగాడు. జీవన్ముక్తుడై స్వాత్మానందమందు విహరించసాగాడు.

మహాభయంకరమైన మాయను, జాగ్రత్త లేని వానిని సంకటంలో పడవేయు మాయను గాధి తొలగించుకొని, పూర్ణచంద్రుని బోలు అపరిచ్ఛిన్న బ్రహ్మానందంలో విశ్రాంతి నొందాడు. ఆత్మజ్ఞుడయ్యాడు.

కథావివేచనము

ఈ కథ శ్రీ యోగవాసిష్ఠంలోని ఉపశమన ప్రకరణమందు కనబడుతుంది. మాయ అనేది ఎక్కడో లేదు, అది మనిషి కల్పించుకున్న చిత్తభ్రమయే సుమా అన్న సందేశాన్ని ఈ కథ తెలియజేస్తున్నది.

శరీర వ్యామోహంలో పడి, మనిషి శరీరాన్నే కేంద్రంగ పెట్టుకొని జీవితం కొనసాగించినప్పుడు, సుఖదుఃఖాదులు, రాగద్వేషాదులు అతన్ని తరిమి తరిమి కొడతాయి. ఆత్మను తెలుసుకొని, అహం మమతలను వదలి వ్యవహరించిననాడు మాయ అనేదే అతనికి కనబడదు. అతని జీవితం ప్రశాంతంగ గడిచిపోతుంది.

పై పంచికలో మొగుణ్ణి కాదన్న మగువ.

సాలెపడుచు వేషములో

గదాయి యితరులను నవ్వించడానికి అనేక తమాషాలు చేసేవాడు. తమ యింటి యజమాని దుర్గాదాసు లాహా మొగవాళ్లెవ్వరు తన ఆడవాళ్ళున్న లోపలి గదులలోకి పోలేరని డాబులు పలికేవాడు. ఇది విని గదాయి యిలా అన్నాడు "నేను తలుచుకుంటే అలా చేయగలను." దుర్గాదాసు "నీ తరం గాదు. చేతనైతే ప్రయత్నం చేసిచూడు" అని అన్నాడు. గదాయి 'సరే' అన్నాడు.

అది ఒకనాటి సాయంకాలము. గదాయి స్త్రీలాగా చీరకట్టాడు. ముఖాన మేలి ముసుగు వేసుకున్నాడు. చంకలో ఒక బుట్ట పట్టుకొని దుర్గాదాసు యింటి ముంగిట నిలిచాడు. ఇలా అన్నాడు. "అయ్యా! నేను సాలెపడుచును. ప్రక్క గ్రామంలో వుంటాను. నూలు అమ్మటానికి యీ గ్రామం వచ్చాను. నాతో వచ్చిన వాళ్లంతా వెళ్లిపోయారు. చీకటిలో ఒంటరిగా నేను ఎలా పొయ్యేది? రాత్రి మీ యింట్లో తలదాచుకోనిస్తారా?" దుర్గాదాసు ఆమెతో, లోనికి పోయి యింట్లో ఆడవాళ్లను కనుక్కోమన్నాడు. గదాయి లోపలికి పోయి మేలిముసుగు తొలగించి ఆడవాళ్లతో మాట్లాడాడు. కాని వాళ్లెవరు గదాయిని గుర్తుపట్టలేకపోయారు. పడుకోటానికి ఒక చోటు చూపి, తినటానికి కొన్ని మరమరాలు పెట్టారు.

రాత్రి తొమ్మిదిగంటలయింది. చంద్రాదేవి ఆదుర్దాపడ్డది. గదాయిని వెదకటానికి రామేశ్వరుని పంపింది. రామేశ్వరుడు రోడ్డుపైకి వచ్చి 'గదాయ్', 'గదాయ్' అని కేకలు పెట్టాడు. దుర్గాదాసు యింట్లో నుండి "అన్నా! యిదుగో వస్తున్నాను" అని బదులు వచ్చింది. గదాయి బయటికి వచ్చాడు. ఈ హాస్యానికి దుర్గాదాసు కడుపుబ్బ నవ్వాడు.

సాలెపడుచుగ సాయపు సందెవేళ దుర్గాదాసింట చేరెను దుఃఖరీతి
నింట నొకరైన గుర్తింప నేరరహహ! అన్న పిలుపు గదాయి తానాలకించి
బదులు పల్కుచు పర్వెత్తె బయటికపుడు.

మా నూతన ప్రచురణలు

ఆంగ్లమున స్వామి శర్వానందజీ శంకరభాష్యానుసారము ప్రతిపదార్థ తాత్పర్య వివరణములతో రచించిన ఉపనిషత్తులను తెనిగించి ప్రచురించుటకు సంకల్పించామని తెలియజేయుటకు సంతసిల్లుచున్నాము. బ్రహ్మచారి చిన్మయచైతన్య అనువాదముతో ఇప్పుడు ఈశ కేన మాండూక్య ఉపనిషత్తులు వెలువడినవి. వెల : ఒక ప్రతి రూ. 2-00. ప్రతులకు మేనేజరు, రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు-4.

భక్తుని ఆవేదన

గట్టుపల్లి అంజనీమూర్తి

భక్తునికి ఆవేదన ఎందుకు కలుగుతుంది? అని ప్రశ్నించుకున్నప్పుడు అనేక రకాల సమాధానాలు వచ్చి నిలబడతాయి. ఆ భక్తుని మనస్సు మనకు తెలియకపోయినా, మనమే ఆ పరిస్థితిలో ఉంటే ఏవిధంగా ఆవేదన వ్యక్త పరుస్తాము, అని మనల్ని మనమే శోధించుకున్నప్పుడు వచ్చే సమాధానమే ఆ భక్తుని ఆవేదనగా చెప్పుకుంటాము. ఈ విధంగా ఆవేదన వ్యక్తపరచని భక్తులుండరు అని చెప్పవచ్చు. ఏదో ఒక సమయంలో వారికి భగవంతుని మీద కోపం రావటం, దాని పర్యవసానంగా భగవంతుని ముందు బిడ్డ వలె తమ తాపం వెళ్ళబోసికోవటం సహజం. భగవంతుడు పరోక్షంగానో, ప్రత్యక్షంగానో, వారిని బాధనుండి సేద తీర్చి, సంతసమగ్నుల గావించును.

ఈ విధమైన ఆవేదన శ్రీ త్యాగరాజులో నాకు కనిపించింది. ఇది ప్రత్యక్షంగా లేదు. వాగ్గేయకారుడైన త్యాగరాజు భక్తి ప్రపత్తులతో కొన్ని కృతులు వ్రాసి, పాడుకొని తన ఇష్టదైవము, ఆరాధ్యదైవమైన శ్రీరామ చంద్రునికి వినిపించనాశించెను. చక్కగా రాముని పాదముల వద్ద కూర్చొని నెమ్మదిగా పాదముల నొత్తుచూ పాడి వినిపించవలెనని వచ్చెను. కాని రాముని చూడగానే ఆయన ఆశ నిరాశ అయినది. రాముని పాదముల వద్ద హనుమ కూర్చొని యుండెను. చాల కాలము ఎప్పుడైనా సమయము దొరుకునేమోనని వేచి యుండెను. కాని ఎప్పుడు చూచినను రాముని పాదముల వద్ద హనుమ ఉండనే ఉన్నాడు. ఈ హనుమ రాముని పాదములు వదలడు. తనకు గత్యంతర మేమిటని ఆలోచించెను. ధనవంతుని వాకిట గూర్ఖావలె, రాముని పాదముల వద్ద హనుమ ఉన్నాడు. "హనుమ మాట ఎందుకు, రాముడినే ప్రార్థిస్తాను. ఎప్పటికైనా, నాకు అవకాశము ఇవ్వక పోవునా" అని తలచెను. కాని హనుమ చూడనట్లు విననట్లు ఉండెను.

వెంటనే రాముని ఎదుట తిష్ట వేసికొని పాడటం మొదలు పెట్టాడు. సారంగ రాగంలో "నీవాడనేగాన" అనే కృతి పాడాడు. నీ వాడిని నేను కాదా? అని భగవంతుణ్ణి ప్రశ్నించినట్లున్నది. ఒక్కొక్క జన్మకు ఒక్కొక్క తల్లి దండ్రులు ఏర్పడుతున్నారు. కాని ఎన్నటికి "సీతమ్మ మాయమ్మ, శ్రీరాముడు మా తండ్రి" అని పాడారు. ఈ విధముగా పాడటం మొదలుపెట్టారు. ఎన్నో కృతులు రాముని గుణ గణాలు వర్ణిస్తూ పాడారు. ఆయన పాడిన పాటలను మనం అర్థం తెలిసికొని గనుక పాడుకుంటే, త్యాగరాజు వ్రాసి పాడిన పాట అని మరచిపోయి మనమే మన పరిస్థితి భగవంతునికి నివేదించుకుంటున్నట్లనిపిస్తుంది. అటువంటి కృతుల్లో "నీదు చరణములే" సింహేంద్ర మధ్యమం లోనిది ఒకటి చక్కని ఉదాహరణ. ఈ కృతి లోని చరణం మరీ చక్కగా ఉన్నది. "పాప కర్మపు తనువురా యిది బాధ పడనే జాలరా, (రామ)". ఇక్కడికి వచ్చేటప్పటికి మనం పూర్తిగా లీనమై పోయి, "నాయనా! రామా! ఇది పాప కర్మపు శరీరం, దీనితో నేను బాధ పడలేకుండా ఉన్నాను నాకేవిధంగానైనా దీనినుండి విముక్తి కలిగించు" అని వేడుకుంటాము. మనకు ఒక్కసారిగా మనం పడే బాధలన్నీ జ్ఞాపకానికి వస్తాయి. జరా, దుఃఖ, వ్యాధులతో బాధ పడుతూ పాప కర్మపు శరీరాన్ని మోస్తూ, అంతులేని ప్రయాణాన్ని సాగిస్తున్నామన్న మాట జ్ఞాపకానికి వచ్చి, ఈ

బాధల నుండి విముక్తి కలిగించమని మనం త్యాగరాజు స్థానంలో కూర్చొని వేడుకుంటాము. ఈ విధంగా ఆయన కృతులు మనలో సంచలనం తీసికొని వస్తాయి. భక్తితో మన హృదయవీణ మ్రోగనారంభిస్తుంది మనస్సు పాడనారంభిస్తుంది. వాల్మీకి, రామాయణాన్ని శ్లోకాల్లో వ్రాసి లోకానికందిస్తే, త్యాగరాజు మృదుమధురమైన కృతులలో వ్రాసి భక్తుల కందించారు. ఈ విధముగా త్యాగరాజు కృతులు, కీర్తనలు రాముని ఎదుట గానం చేశారు. కాని హనుమ రామ పాదములు వీడ లేదు. త్యాగయ్యకు చోటు దొరకలేదు. ఆయనకు బాధ ఎక్కువైనది. "ఏమిటి నేనంత తక్కువా. హనుమ నాకు రామ పాదముల వద్ద చోటివ్వక పోయినంతమాత్రాన నేను నిరాశ చెంది నా ప్రయత్నం మానుకోను. అతని కంటే గొప్ప చోటే నేను సంపాదించుకుంటా న"ని పట్టుపట్టినట్లు కనిపిస్తున్నది. నిత్యమూ తైలధారగా రామనామం కూడ చెయ్యడం మొదలుపెట్టాడు. ఈ విధంగా త్యాగరాజు పంతంతో మొదలుపెట్టిన సాధన చివరకు అన్నీ మరచి రాముని ధ్యానంలోనే ఇరవై నాలుగు గంటలూ గడిపే స్థితికి చేరింది. "రామభక్తి సామ్రాజ్యం" అనే కృతి వ్రాశారు. త్యాగరాజు విసుగు లేకుండా రామభక్తి సామ్రాజ్యాన్నేలి, ఏలి చిట్ట చివరకు మోక్ష సామ్రాజ్యానికి పట్టాభిషిక్తుడయ్యేను. ఈ విధముగా ఆయన తన పంతాన్ని నెగ్గించుకొన్నారు. త్యాగరాజు సాదరంగా హనుమతో, "సోదరా! నీవు పాదముల వద్దనే ఉండు శాశ్వతముగా! నేను శ్రీరామచంద్రునిలో లీనమైపోతాను", అని చెప్పినట్లున్నది, నాకు. కాని ఇంత జరిగినా హనుమకేమీ తెలియదు. రామనామం చేసి కొంటున్న హనుమకి రామపాదం మాత్రమే కనిపిస్తున్నది. అందువలన హనుమ హృదోషం కూడ ఏమీ లేదు.

ఈ విధముగా భక్తుని వేదన అంతమైనది. త్యాగయ్యను మోక్షసామ్రాజ్యానికి పట్టాభిషిక్తుని గావించి, మనం తిరిగి వచ్చాము. అప్పుడు మన పరిస్థితి ఎట్లా ఉన్నదంటే సంతోషము, దుఃఖము సమపాళ్ళలోనుండి, కళ్ళ వెంబడి అశ్రువులు కారుతున్నాయి. అవి ఆనంద బాష్పాలా? లేక దుఃఖాశ్రువులా? ఏమని చెప్పగలం? త్యాగరాజు, త్యాగబ్రహ్మయై, శ్రీరామచంద్రునిలో లీనమయ్యాడంటే సామాన్య విషయమా! అటువంటి పదవి ఎందరికి లభిస్తుంది? అట్లా ఆలోచించినప్పుడు చాల సంతోషం కలుగుతుంది. ఆ సంతోషంలో ఆనందబాష్పాలు వస్తాయి. కాని, ఎంత గొప్ప పదవి అయినప్పటికి త్యాగయ్య మనకందరకు అందనంత, ఎన్నటికీ కనుపించని పదవి చేరాడని అనుకున్నప్పుడు దుఃఖం కలుగుట సహజం. ఆ దుఃఖభారంతో కన్నీళ్లు వస్తాయి. అందువల్ల ఏది నిజము అంటే రెండు నిజమే. ఒక కంటితో దుఃఖిస్తున్నాం, మరొక కంటితో ఆనందిస్తున్నాం. ఇది మన పరిస్థితి. అయితే అంతటితో మనం ఆగకుండా, ఆయన ఒక రాచబాట వేసి వెళ్ళేరు గనుక ఆ బాటలో ప్రయాణం చెయ్యడానికి ప్రయత్నం చేద్దాం. ఎప్పటికో ఒకప్పటికి గమ్యం చేరకపోము. అప్పుడే మనం నిజంగా త్యాగరాజు ఆవేదనను అర్థం చేసికొన్నవాళ్లమవుతాము ఆయన్ని అభిమానించిన వాళ్ళమూ అవుతాము

శ్రీరామకృష్ణమఠము, మద్రాసు4, ఒక విన్నపము
మొబైల్ మెడికల్ సర్వీస్
(ఉత్తర ఆర్కాడు జిల్లాలోని నాట్రంపల్లి తదితర గ్రామములకు)

* మొబైల్ మెడికల్ వాన్ (సంచార చికిత్సా వాహనం) 30 చదరపు మైళ్ళలో 20 గ్రామములలోనుండు 25,000 మందికి సహాయము సందించుచున్నది.
* ఈ వాన్ సుశిక్షితులైన డాక్టర్లు తదితర సిబ్బంది కలిగియున్నది.
* ఒక సంవత్సర వ్యయము 1 లక్షరూపాయలు.
* ఈ గ్రామీణ పథకానికి ఇచ్చే విరాళములపై సెక్షన్ 35CCA ఆదాయపు పన్ను చట్టము క్రింద 100 శాతం ఆదాయపు పన్ను మినహాయింపు గలదు.
* చెక్కులు, డ్రాఫ్టులు పంపదలచుకొన్నవారు శ్రీరామకృష్ణమఠం, మైలాపూరు, మద్రాసు-4 పేరిటగాని శ్రీరామకృష్ణమఠం, నాట్రంపల్లి ఉత్తర ఆర్కాడు జిల్లా, 635 852 పేరిటగాని పంపవచ్చును.
* ఈ పథకానికి విరివిగా విరాళములను అభ్యర్థించుచున్నాము.

ఓం శ్రీమాత్రే నమః

నవశక్తి నిలయం నుండి భక్తులకు అపూర్వ అవకాశము

శ్రీ కంచి కామకోటి ఆచార్యులు, శృంగేరి శారదాపీఠ మహాసన్నిధానము, శ్రీ ఆచార్య శ్రీ శరణాతీర్థ మహరాజ్ (గోండల్) మొ॥ మహాపురుషుల శ్రీ ముఖము ఆశీర్వాదములచే పావనములైన పూజాపరికరములకు ఈ నిలయము ప్రసిద్ధి గాంచియున్నది.

1. శ్రీ మహామేరు (పంచలోహ) 2¼''×2¼''	రూ. 500/-
2. శ్రీ మహామేరు (పంచలోహ) 1¾''×1¾''	రూ. 300/-
3. శ్రీ చక్రము 3''×3''	రూ. 115/-
4. శ్రీ మహాదుర్గ చక్రము	రూ. 115/-
5 వెండితీగలో కూర్చబడి వెండి కవచముగల అసలు సిసలైన స్ఫటికమాల 54 పూసలు గలది	రూ. 250/-
6. వెండి కవచముతో అసలు సిసలైన రుద్రాక్షమాల 54 పూసలు గలది	రూ. 250/-
7. వెండి కవచముతో అసలు సిసలైన తులసిమాల 54 పూసలు గలది	రూ. 60/-
8. దృష్టినివృత్తి డాలర్ యంత్రము (దుశ్శకునములనుండి, విపత్తులనుండి, భూతప్రేత పిశాచాదులనుండి దూరము చేయగలిగినదియు మరియు ఐశ్వర్యవృద్ధి కలిగించునదియును)	రూ. 45/-
9. వివాహప్రాప్తి డాలర్	రూ. 45/-
10. ఎలక్ట్రానిక్ రాగి కంకణము (12 రాశి) (వాతరోగ నివారణకు)	రూ. 20/-

పై పరికరములను తెప్పించుకోదలచినవారు సగము పైకము ముందుగా పంపినచో వాటిని వి.పి.పి ద్వారా పంపగలము.

ప్రాప్తిస్థానము : విశ్వకర్మజ్ఞ శ్రీ విద్యా ఉపాసకస్వామీజీ శ్రీ ఎస్. టి. మురుగభూషణం (అధ్యక్షుడు, సలహాదారు) నవశక్తి నిలయం, 153, లాయడ్స్‌రోడ్, గోపాలపురం, మద్రాసు-600 086, ఫోన్: 812013-50 పైసల స్టాంపు పంపినచో ఉచితముగా క్యాటలాగ్ పంపబడును. దయచేసి ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు ఇంగ్లీషులో ఉండవలెను.

సంపాదకులు : స్వామి తన్మయానంద. ముద్రాపకులు : ఎం. తీర్థానందం
(ఫ్రీడమ్ ప్రెస్, మద్రాసు - 21). ప్రచురణ : శ్రీరామకృష్ణ మఠము, మద్రాసు - 4.